

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM **PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ**

Mateřská škola a Základní škola U vrbiček s.r.o.

1. Úvod ke školnímu vzdělávacímu programu

Název ŠVP: **Montessori Vrbičky** – školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Platnost: ŠVP PV Montessori Vrbičky vydán 31.8.2010, poslední aktualizace 30.8.2025

Vypracoval: společně pedagogický tým školy

Koordinátor: zástupkyně ředitele pro MŠ, Nina Kodymová

Schválil: ředitel školy, Mgr. Vojtěch Vrba, MBA

1.1 Identifikační údaje

Název školy: **Mateřská škola a Základní škola U vrbiček s.r.o.** (dále v ŠVP PV jen „**MŠ Vrbičky**“)

Zřizovatel: Mateřská škola a Základní škola U vrbiček s.r.o.

Sídlo: Na Větrově 445/36, 142 00 Praha 4 – Lhotka

Registrace v OR: společnost zapsána Městským soudem v Praze, oddíl C, vložka 158946

IČO: 289 99 657

Jednatel: Nina Kodymová

IZO: 691002177, zapsána 22.11.2010, zahájení činnosti 1.9.2011

RED-IZO MŠ: 1810235504, zapsána 22.11.2010, zahájení činnosti 1.9.2011

Adresa MŠ: **Lesní 654/15, 148 00 Praha 4 – Kunratice**

Ředitel: Mgr. Vojtěch Vrba, MBA, tel +420 724 938 951, e-mail yv@uvrbicek.cz

Zástupce ředitele pro MŠ: Nina Kodymová, tel +420 604 293 047, e-mail nina@uvrbicek.cz

Kontaktní údaje: e-mail info@uvrbicek.cz, web www.uvrbicek.cz, datová schránka fbqgwfb

Kapacita MŠ: 1 třída pro nejvýše 25 dětí ve věku od 3 do 6 (7) let

1.2 Obecná charakteristika školy

MŠ Vrbičky je soukromá rodinná malotřídní mateřská škola se vzdělávacím programem Montessori a rozšířenou výukou anglického jazyka formou přirozené komunikace se zahraničními lektory. Vznikla z rodinného centra, založeného v roce 2010, a do rejstříku škol a školských zařízení byla jako mateřská škola s jednou třídou zapsána s účinností od září 2011. Od září 2014 společnost s ručením omezeným, která je jejím zřizovatelem, rozšířila svou činnost také o navazující malotřídní základní školu, poskytující obdobně zaměřené vzdělávání na jiné adrese v Praze 4 v blízkosti stávající MŠ.

MŠ Vrbičky sídlí ve vile se zahradou na okraji městské části Kunratice v Praze 4, v klidné lokalitě

zástavby rodinných domů a zahrad, v ulici s minimálním provozem, která je z jedné strany lemována lesem, navazujícím na Kunratický zámecký park. V MŠ Vrbičky je jedna věkově heterogenní třída mateřské školy pro nejvýše 25 dětí ve věku od 3 do 6 (7) let, přičemž v případě volné kapacity a zralosti dítěte může být přijato dítě již od 2 let. Ve stejné budově společnost poskytuje též služby péče o dítě do 3 let věku v jedné věkově heterogenní třídě pro děti od 1,5 do 3 let, která není zapsána v rejstříku škol a školských zařízení, a příležitostně též herny, semináře či jiné akce seznamující veřejnost s pedagogikou Montessori. Vzdělávací program MŠ Vrbičky vychází z principů a pomůcek pedagogiky Dr. Marie Montessori a jeho hlavním cílem je vést děti k samostatnosti a vědomí vlastní hodnoty a současně k toleranci, sounáležitosti s ostatními a k aktivnímu zapojení do života společenství a také k celoživotnímu zájmu o poznávání a učení.

Budova MŠ Vrbičky působí příjemným, komorním, rodinným dojmem. Dětem ve věku od 3 (2) do 6 (7) let jsou zde k dispozici dvě stálé výukové místnosti, mezi nimiž se děti mohou dle svého zájmu pohybovat, přičemž část prostoru jedné slouží současně jako jídelna, dále malá tělocvična, ložnice, šatna a umývárna s dětskými WC a umyvadly. MŠ má vlastní, přiměřeně velkou zahradu, která je oplocená a vybavená hřištěm s herními prvky a pískovištěm. Pro pobyt dětí venku se také využívá přilehlý kultivovaný les s udržovanými cestami, přičemž vstup do lesa po asfaltové cestě je vzdálen cca 20 metrů od vchodu do školy, v dosahu pěší vycházky jsou dále tři městské parky s dobře vybavenými hřišti (Zámecký park, Šeberák, Ohrada). Vzhledem k malé kapacitě školy MŠ Vrbičky nemá vlastní přípravnu jídel, přesto dbá na zdravé stravování dětí, které zajišťuje smluvní dodavatel stravy v bio kvalitě, společnost Bionea s.r.o., zapsaná v rejstříku škol a školských zařízení.

1.3 Podmínky vzdělávání

1.3.1 Věcné podmínky

MŠ Vrbičky je soukromá právnická osoba (společnost s ručením omezeným). Investice do hmotného vybavení jsou hrazeny z vlastních zdrojů společnosti, provoz je hrazen zčásti z dotací a zčásti ze školného, jehož výši stanovuje vedení školy na základě rozpočtu a porovnání cen školného v obdobných zařízeních. Věcné podmínky vzdělávání, včetně hygienických, bezpečnostních a dalších, splňují obecně platné právní předpisy a normy a byly schváleny příslušnými úřady, jimiž jsou též pravidelně dozorovány. Prostorové uspořádání MŠ Vrbičky vyhovuje věkově smíšené skupině a umožňuje volný pohyb dětí. Děti MŠ mají k dispozici dvě prostorné výukové místnosti, samostatnou ložnici, umývárnu s odpovídajícím počtem hygienických zařízení, šatnu, malou tělocvičnu. Zařízení nábytkem respektuje antropometrické, bezpečnostní i zdravotní normy. Vybavení výukovými pomůckami vychází z principů a materiálů pedagogiky Dr. Marie Montessori, jimiž je MŠ plně vybavena tak, aby mohla optimálně naplňovat vzdělávací obsah v souladu se svým školním

vzdělávacím programem (dále jen „ŠVP“) i Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání (dále jen „RVP PV“). Pomůcky a materiály jsou dle aktuálních potřeb a zájmů dětí a stavu opotřebení průběžně doplňovány a obnovovány. Prostředí je připravené pro rozvoj dětského ducha na základě tzv. senzitivních období (období zvláštní vnímavosti pro snadné přijímání a vstřebávání informací z různých oblastí). Všechny materiály a pomůcky jsou umístěny přehledně a v odpovídající výšce tak, aby byly všem dětem dostupné a podporovaly tak maximální samostatnost dětí. Interiér zdobí dětské práce a též fotografie dětí při práci s pomůckami či estetické reprodukce známých výtvarných děl. Ostatní výtvary, práce a výrobky si děti archivují ve svých osobních portfoliích nebo si je nosí domů. Mají tak možnost kdykoliv informovat rodiče o své práci. Budova MŠ Vrbičky je obklopena oplocenou zahradou s prolézačkami a pískovištěm, které dětem umožňují různorodé aktivity. Pro pobyt venku MŠ Vrbičky využívá také přilehlý les a veřejná hřiště dostupná v pěší vzdálenosti. Stravování dětí v MŠ Vrbičky zajišťuje výdejna stravy s odpovídajícím zázemím a vybavením, kde se připravují dopolední přesnídávky a odpolední svačiny a vydávají obědy v bio kvalitě dodávané smluvním dodavatelem, společností Bionea s.r.o. Zaměstnanci MŠ Vrbičky mají v budově odpovídající zázemí (denní místnost a šatnu, hygienické zázemí, úklidovou místnost, sklad pomůcek atd.) a k dispozici také potřebnou výpočetní techniku, audiovizuální techniku a kancelářské vybavení (počítač, tiskárna s funkcí kopírování a scanování, laminovačka, řezačka, fotoaparát, CD přehrávač pro využití při výuce kdykoliv během dne).

1.3.2 Životospráva

Děti se stravují podle zásad zdravé výživy, strava je vyvážená z hlediska hygienických předpisů i dodržování intervalů. Jídelníček je sestavován tak, aby zahrnoval všechny druhy potravin, zařazujeme především bio potraviny a též dostatek zeleniny a ovoce, které je dětem u svačin nabízeno ve vícero variantách, aby měly možnost výběru. Pitný režim je zajištěn po celý den, děti mají na výběr neslazené čaje či vodu, které si samy mohou ze džbánek kdykoliv během dne dolít, pro podporu pitného režimu mají také možnost donést si z domova svůj oblíbený hrnek. Během dne jsou také zařazeny pravidelné přestávky na pití, např. při příchodu, při svačinách, při odchodu ven, při obědě a při odchodu z MŠ. Je samozřejmostí, že děti nejsou do jídla nuceny, preferujeme osobní vzor dospělých, kdy učitelky nabízejí a motivují děti, aby ochutnaly jídlo, které neznají, jdou jim samy příkladem v konzumaci jídel racionální výživy, stolují společně s dětmi. Děti se učí využívat co nejvíce sebeobslužný styl svačin i obědů, samy si prostírají, servírují jídlo a učí se odhadovat množství, mají možnost mýt po sobě nádobí či se podílet na přípravě zeleniny a ovoce k vlastní svačině. Průběh dne má pravidelný rytmus a řád, kterému je ale ponechána určitá flexibilita tak, aby učitelé mohli reagovat na aktuální potřeby dětí. Děti jsou každodenně a dostatečně dlouho venku podle počasí, v teplých dnech se program a činnosti často přenášejí ven. Respektujeme individuální

potřebu aktivity, spánku a odpočinku kdykoliv během dne i v rámci odpoledního klidu po obědě, děti s menší potřebou spánku mají možnost věnovat se jiným klidovým aktivitám.

1.3.3 Psychosociální podmínky

Přístup pedagogů ke všem dětem je rovnocenný, přátelský a empatický a prostředí je připravené tak, aby vytvářelo pocit klidu a bezpečí. Nově přijímané děti mají možnost se adaptovat postupně. Rodiče mohou před nástupem školy navštěvovat společně s dítětem, po nástupu se pak doba, kdy je dítě ve škole samo, prodlužuje postupně dle individuální rychlosti adaptace. Vycházíme ze zcela individuálních potřeb každého jedince v souladu s principy pedagogiky Dr. Marie Montessori. Pedagogové respektují potřeby dítěte, navozují situace klidu a pohody. Děti se učí klidu, komunikaci, spolupráci, lásce, toleranci, trpělivosti, samostatnosti, zodpovědnosti a vnitřní sebedisciplíně. Dostává se jim jasných a srozumitelných pokynů na základě rovnosti a přátelství. Učitelé jim dávají svobodu volby, ale i hranice a pravidla, která jsou vytvářena společně a platí pro všechny, děti i dospělé. Práva dětí, práva a povinnosti jejich zákonných zástupců a dále i kritéria přijímání dětí, podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, denní režim, jakož i další provozní pravidla a podmínky jsou upraveny ve Školním řádu Mateřské školy U vrbiček s.r.o.

1.3.4 Organizace vzdělávání

Provozní doba MŠ Vrbičky je od 7.30 do 17.00 hodin. Rodiče mohou přivádět a vyzvedávat děti podle svých možností, ale nejpozději do 8:30. Poté se kvůli bezpečnosti zamyká venkovní branka. Po 8:30 mohou rodiče zazvonit a dítě si učitel převezme u branky. Den v MŠ Vrbičky má svůj pevný řád, upravený ve Školním řádu, ale současně ponechává pedagogům možnost pružně reagovat na individuální možnosti a potřeby dětí. Respektujeme individuální potřebu aktivity či odpočinku během dne (děti s větší potřebou pohybu mají i během pracovních bloků možnost jít si například zacvičit do tělocvičny, kdokoliv je unavený, má naopak možnost uchýlit se do klidného koutku) i v rámci odpoledního klidu po obědě (děti s potřebou spánku mají k dispozici samostatnou ložnici, děti s menší potřebou spánku mají možnost věnovat se klidovým aktivitám). Děti mají neustále možnost volného pohybu po třídě, princip pohybu je také součástí práce s pomůckami. V rámci každodenního společného setkání (elipsa) zařazujeme dle tématu a atmosféry ve třídě různorodá pohybová cvičení (rovnovážná chůze, cvičení s prvky z jógy či jiných metod, pohybová dramatizace apod.), obdobně jsou pohybové aktivity součástí každodenního pobytu venku. V zimních měsících pravidelně navštěvujeme blízkou TJ Sokol. Pohyb je rovněž součástí některých pravidelných odpoledních zájmových kroužků (např. pohybovka, aikido, taneční kroužek, hudební kroužek). Práce pedagogů vychází z principů pedagogiky Dr. Marie Montessori. Děti mají dostatek prostoru na práci i hru dle své volby, volí si kdy, jak dlouho, s čím a s kým chtějí pracovat, mají možnost vše dokončit nebo se

k tomu později vrátit a pracují svým tempem. Pomůcky podporují samostatnost, tvořivost, řešení problémů, smyslové poznávání a adekvátně věku i postupný přechod od názorného k abstraktnímu myšlení. Pracujeme projektově a vycházíme z aktuálních zájmů, potřeb a možností dětí a tomu přizpůsobujeme i doplňování pomůcek a materiálů. Pedagogové přistupují ke každému dítěti s respektem k jeho individualitě, chovají se empaticky a citlivě reagují na potřeby dětí. Děti mají kdykoliv možnost uchýlit se do klidného koutku či se účastnit nebo neúčastnit řízených činností dle vlastní volby. Při nástupu nových dětí respektujeme individuální potřeby adaptace.

1.3.5 Řízení školy

Řízení MŠ Vrbičky je rozděleno mezi ředitele školy, odpovědného především za administrativní a organizační záležitosti, a zástupkyni ředitele, odpovědnou za pedagogické vedení a koordinaci vzdělávacích činností i jejich evaluaci. Povinnosti, pravomoci a úkoly všech zaměstnanců i spolupracovníků jsou jasně vymezeny. Pracujeme v malém týmu v atmosféře vzájemné důvěry, založené na spolupráci, vzájemném respektu, naslouchání a sdílení názorů, nápadů, zkušeností. Na přípravě vzdělávacího programu se podílejí všichni pedagogové, ke spolupráci jsou zváni i rodiče. Informace a fotografie z dění v MŠ zveřejňujeme na internetových stránkách, v budově školy a rovněž je rozesíláme elektronickou formou. V případě potřeby spolupracujeme s pedagogicko-psychologickými poradnami, speciálně-pedagogickými centry, logopedy či dětskými psychology. V rámci výměny zkušeností a vzájemné podpory spolupracujeme s naší základní školou formou návštěv učitelů i dětí a žáků a pořádáním společných akcí a současně příležitostně i s dalšími Montessori MŠ a ZŠ (např. MŠ a ZŠ Montessori Mozaika, International Montessori School of Prague) formou observací a zpětné vazby.

1.3.6 Personální a pedagogické zajištění

Vzdělávání dětí v MŠ Vrbičky zajišťují dvě pedagožky, jedna česky a jedna anglicky mluvící (rodilý mluvčí) a nejméně jedna asistentka pedagoga, v případě více dětí se speciálními potřebami případně další asistentka pedagoga. V přímé pedagogické činnosti se pedagožky ve třídě střídají na dopolední a odpolední směny, přičemž část směny jsou ve třídě obě společně. Pedagogické vedení a koordinaci vzdělávacích činností i jejich evaluaci zajišťuje zástupkyně ředitele. Všichni pedagogičtí pracovníci MŠ znají principy Montessori pedagogiky a Respektovat a být respektován a uplatňují je i ve svém osobním životě. Dále se průběžně vzdělávají formou sledování vývoje didaktických metod a navštěvováním různých odborných kurzů, seminářů apod. MŠ Vrbičky spolupracuje také s externími pedagogy volného času, kteří vedou odpolední zájmové kroužky. Specializované služby jsou zajišťovány ve spolupráci s příslušnými odborníky (logoped, pedagogicko-psychologická poradna, speciálně-pedagogické centrum, dětská psycholožka). Vedle pedagogických pracovníků zajišťuje

provoz MŠ také další, provozní personál (hospodárka, úklid a údržba). Administrativní a organizační záležitosti vyřizuje ředitel školy s podporou manažerky kanceláře MŠ.

1.3.7 Spoluúčast rodičů

Pedagogové průběžně sledují individuální potřeby, zájmy i pokroky a rozvoj každého dítěte a citlivě na ně reagují. Úzce spolupracujeme s rodiči, kteří mají možnost kdykoli s námi sdílet informace o vývoji a potřebách dětí či konzultovat konkrétní i obecnější otázky vzdělávání a výchovy. V případě zájmu se mohou také spolupodílet na dění ve škole, vytváření vzdělávacího programu školy, přípravě či realizaci vzdělávacích činností či společných akcí. Pravidelně pořádáme třídní schůzky, návštěvní herní dny ve třídě pro rodiče, společné oslavy a dílny a individuální schůzky rodičů a pedagogů, rodiče též mají možnost po dohodě s pedagogy přijít do třídy na pozorování výuky.

1.3.8 Vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami

Školní vzdělávací program MŠ Vrbičky (ŠVP), zpracovaný v souladu s principy pedagogiky Montessori a v souladu s RVP PV, vychází z respektování individuálních potřeb a možností všech dětí, tedy včetně dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, které k naplnění svých vzdělávacích možností a k rovnoprávnému užívání svých práv potřebují podpůrná opatření. Pro vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami jsou v rámci ŠVP MŠ Vrbičky stanoveny stejné rámcové cíle a záměry, jejich naplňování však pedagogové přizpůsobují specifickým individuálním potřebám, schopnostem a možnostem těchto dětí, a to zejména formou pozorování a analyzování projevů a potřeb dítěte, citlivého přístupu, podpory při začleňování a uplatňováním vhodných metod a forem práce, co nejlépe přizpůsobených dítěti. Cílem a snahou pedagogů je vytvořit všestranně podporující podmínky pro celostní rozvoj všech dětí, pro jejich plné zapojení v učení i komunikaci a spolupráci s ostatními a pro optimální naplnění jejich individuálního vzdělávacího potenciálu a dosažení co největší samostatnosti. Pedagogové MŠ Vrbičky se maximálně snaží, aby se i děti s jakýmkoli odlišnostmi cítily být plnohodnotnou součástí společenství. Věková heterogenita třídy, integrace dětí s různými potřebami a vedení k toleranci, oceňování druhých a hodnocení formou pozitivní zpětné vazby, nikoliv kritiky, zakotvené v pedagogice Montessori jako jedny z klíčových principů, tomu velmi napomáhají. Podpůrná opatření prvního stupně uplatňuje MŠ Vrbičky v souladu s RVP PV i bez doporučení školského poradenského zařízení v případě potřeby formou plánu pedagogické podpory (PLPP), který vypracovává na základě pozorování dítěte asistent pedagoga ve spolupráci s třídními pedagožkami, a následně případně doporučí rodičům dítěte návštěvu školského poradenského zařízení. Podpůrná opatření druhého až pátého stupně MŠ Vrbičky uplatňuje ve spolupráci se školským poradenským zařízením formou individuálního vzdělávacího plánu (IVP), pokud je doporučen. IVP zpracovává pedagogický tým na základě doporučení školského

poradenského zařízení a ve spolupráci s ním zpravidla na pololetí, na jehož konci vyhodnocuje účinnost obdobně jako v případě PLPP. S PLPP i IVP jsou seznamováni rodiče dítěte a mají možnost se k nim vyjádřit. Realizace podpůrných opatření se řídí PLPP nebo IVP a zahrnuje spolupráci s odborníky a též úzkou, citlivou spolupráci s rodiči.

1.3.9 Vzdělávání dětí nadaných

Obdobně jako u dětí se speciálními vzdělávacími potřebami respektuje a zohledňuje ŠVP MŠ Vrbičky i individuální potřeby a možnosti dětí nadaných. ŠVP MŠ Vrbičky je obecně zaměřený na celostní rozvoj všech dětí tak, aby každé mělo možnost, prostor, příležitosti a inspiraci svá nadání ve všech oblastech projevit a dále rozvíjet, princip individualizace a diferenciací je jako jeden z klíčových prvků zakotven v pedagogice Montessori. V souladu s principy této pedagogiky mají všechny děti v připraveném prostředí MŠ širokou možnost volby činnosti a možnost postupovat ve všech oblastech vlastním tempem, pomůcky a materiály Montessori jsou uzpůsobeny tak, aby nabízely různé varianty práce a umožňovaly tak optimální rozvoj různých dovedností dle individuální úrovně dítěte (např. děti nadané v oblasti matematiky či jiných oblastech mohou prostřednictvím pomůcek Montessori přirozeně postupovat rychlejším tempem a poznávat pokročilejší koncepty, překračující obvyklou náplň vzdělávacích programů předškolního vzdělávání). Úkolem pedagogů je u všech dětí průběžně sledovat jejich potřeby, zájmy a vývoj a podle toho uzpůsobovat konkrétní vzdělávací nabídku pro každé jednotlivé dítě.

1.3.10 Vzdělávání dětí od dvou do tří let

Vzdělávání dětí od dvou do tří let respektuje východiska, hlavní principy a rámcové cíle a záměry ŠVP MŠ Vrbičky, je však uzpůsobeno potřebám a možnostem dětí do 3 let, které jsou v některých oblastech ještě výrazněji odlišné od potřeb a možností dětí ve věku 3 až 6 (7) let (např. menší pohybová obratnost, vyžadující pro jednotlivé činnosti podstatně více času a podpory, ještě nerozvinutá orientace v prostoru a čase, vyžadující pevnější řád, rituály, přesné, opakuující se postupy jednotlivých činností, přirozeně větší emoční citlivost a sklon k egocentrismu, vyžadující velmi jemný, individuální přístup a možnost emoce ventilovat, aniž by byly negativně vnímány ostatními, někdy ještě výraznější jazykové omezení, menší schopnost udržení koncentrace na jednu činnost a potřeba častějšího střídání činností, výrazně smyslově orientované poznávání, jiné nároky na zajištění bezpečnosti apod.). Péče o tyto děti v rámci třídy MŠ je podstatně citlivější a individualizovanější tak, aby se při získávání svých prvních sociálních zkušeností mimo rodinu cítily co nejbezpečněji a dostávalo se jim maximální pozornosti a individuálního přístupu. Vzdělávání se zaměřuje především na vytváření základů samostatnosti v sebeobsluze a praktických dovednostech, v komunikaci a v socializaci, velký prostor je ponechán pro volné hry a pohybové činnosti.

1.3.11 Jazyková podpora pro děti s odlišným mateřským jazykem

V rámci Montessori prostředí je mnoho pomůcek pro individuální jazykovou podporu, které přirozeně využíváme i pro děti s odlišným mateřským jazykem a nedostatečnou znalostí češtiny. Pokud jazyková podpora v rámci běžných činností nestačí, poskytujeme dodatečnou jazykovou přípravu, buď individuální, nebo skupinovou, dle počtu dětí, nejméně v rozsahu 1 hodiny týdně.

2. Obecná charakteristika vzdělávacího programu

Montessori Vrbičky, školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, je základní dokument, podle něhož se uskutečňuje vzdělávání dětí v MŠ Vrbičky. Je zpracován v souladu s pedagogikou Dr. Marie Montessori, v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání a v souladu s obecně platnými právními předpisy.

2.1 Pojetí a cíle vzdělávání v MŠ Vrbičky

Vzdělávání a výchova mají být založeny na pozorování, poznávání, respektování a rozvíjení individuálních i obecných vývojových potřeb, možností a zájmů každého dítěte. Vzdělávání má mít činnostní a praktický charakter (učení prostřednictvím vlastní, aktivní činnosti, nikoliv pasivním příjmem informací) a vést děti k celoživotnímu učení. Má se zaměřovat na vytváření základů klíčových kompetencí, které jsou předpokladem pro snazší uplatnění ve společnosti a v následném vzdělávání. Klíčové kompetence mají být rozvíjeny tak, aby každé dítě dosáhlo optimální úrovně rozvoje osobnosti a předpokladů k učení, tedy s respektem k individuálně dosažitelné úrovni. Má umožňovat společné vzdělávání dětí s různými schopnostmi a učebními předpoklady, s různými možnostmi a potřebami, včetně potřeb speciálních. Má nasměrovat děti k samostatnosti, aktivitě, spolupráci. Pedagogická metoda Dr. Marie Montessori naplňuje všechny tyto podmínky. Díky věkově heterogenním třídám, individuálnímu přístupu, v této metodě přímo zakotveném, a specifickým pomůckám a materiálům, umožňujícím činnostní a prožitkové učení a uzpůsobeným různým potřebám dětí, vytváří velmi vhodné prostředí pro optimální rozvoj všech dětí. U všech dětí rozvíjí nezávislost, sebedůvěru a pocit zodpovědnosti za sebe, druhé i své prostředí. Současně usnadňuje rozvoj dítěte v celistvosti jeho osobnosti – podporuje jeho tělesný rozvoj a zdraví, duševní vyrovnanost a pohodu a rozvoj individuálních osobnostních předpokladů i předpokladů k aktivnímu učení, k učení pro sebe, pro svou vlastní radost a osobní uspokojení z procesu i výsledku. Napomáhá dětem v chápání okolního světa nikoliv prostřednictvím pasivního příjmu informací, ale prostřednictvím připraveného prostředí, naplněného zajímavými podněty, které mohou děti poznávat,

objevovat a zkoumat vlastní činností, zahrnující využívání všech smyslů. Materské školy využívající principy Montessori pedagogiky podporují v dětech tvořivost, schopnost se rozhodovat a přijímat za svá rozhodnutí odpovědnost, schopnost řešit problémy i schopnost spolupracovat s ostatními na společném zájmu. Vytvářejí motivující atmosférou i vzdělávacími podněty naplněné prostředí, v němž se děti mohou přirozeně rozvíjet a které podněcuje jejich zvědavost a radost z poznávání. Montessori metoda učí děti toleranci, spolupráci, úctě k lidem, k lidským výtvorům i k přírodě, ochotě pomoci tam, kde je to potřeba. Cílem MŠ Vrbičky je v rámci svého vzdělávacího programu cestou individuálního přístupu, zakotveného v pedagogice Dr. Marie Montessori, a cestou bohaté vzdělávací nabídky vytvořit pro každé dítě takový program, který bude maximálně vyhovovat jeho vývojovým potřebám, možnostem a zájmům a umožní mu, aby se vzdělávalo a optimálně rozvíjelo svou osobnost v sociálně a kulturně příznivém, přátelském a demokratickém prostředí.

2.2 Východiska výchovné a vzdělávací koncepce MŠ Vrbičky

Výchovná a vzdělávací koncepce MŠ Vrbičky je založena na práci italské lékařky Dr. Marie Montessori (1870–1952). Koncepce vznikla z tehdejších potřeb praxe, která volala po zlepšení didaktické stránky vyučování, po funkčnějším vztahu učitelů a dětí a po odstranění přežitých pedagogických norem a předsudků. Vzhledem k principům, které Dr. Montessori postupně rozvíjela a z nichž vycházela, byla její koncepce zařazena mezi pedocentricky orientované koncepce tzv. reformního pedagogického hnutí a alternativní pedagogiky, s výraznými didaktickými a metodickými funkčními inovacemi v rámci vzdělávacího i výchovného procesu, respektujícího osobnost dítěte a svobodu volby v pedagogicky předem připraveném prostředí třídy, školy nebo rodiny. Pedagogická koncepce Montessori se během 20. století rozšířila po celém demokraticky orientovaném světě. Díky Dr. Montessori, která osobně působila v mnoha zemích, je Montessori vzdělávací program nejrozšířenějším alternativním vzdělávacím programem na světě.

Montessori pedagogika vychází z poznání přirozených vztahů a souvislostí ve vývoji člověka, které byly v průběhu 20. století potvrzeny teoretickými výzkumy v oblasti biologie, psychologie, antropologie, pedagogiky a sociálních věd, nezávisle na sobě a v různých částech světa. Hlavním východiskem je respekt k zákonitostem vývoje osobnosti dítěte. Podle nich jsou formulována a uplatňována pedagogická opatření, která umožňují v pro dítě svobodném a přirozeném prostředí nenásilný rozvoj, jež odpovídá jeho fyzickým a psychickým možnostem.

Z tohoto základního východiska jsou odvozena určující metodologická východiska, z nichž lze dále odvodit didaktické principy a postupy pro Montessori vyučování:

- motivace k učení vedená vnitřní potřebou člověka,

- úprava vnějšího prostředí, které motivuje k učení,
- uspokojování vývojových potřeb,
- respektování svobody volby činností,
- zohlednění principu citlivých vývojových období.

Zásady Montessori pedagogiky

Využíváním principů pedagogiky Dr. Marie Montessori se snažíme nabídnout možnost získávání plnohodnotné výchovy a vzdělání tím, že dětem umožníme prožívat svobodu nebo sebeurčení a samostatnost prostřednictvím vlastní činnosti. Dítě se tak stává subjektem výchovy a vzdělávání, projevuje vlastní aktivitu a samo si učební procesy na základě vlastního tempa a vnitřních vývojových potřeb řídí. Úkolem školy a učitelů je vytvořit vhodné podmínky a motivující prostředí pro rozvoj potřeb každého jednotlivého dítěte.

- Dítě je postaveno do středu všech našich snah a aktivit. Jde o to, abychom mu my, dospělí, pomohli k rozvíjení vlastní svobodné osobnosti prostřednictvím vlastní činnosti a samostatnosti a abychom pro něj vytvořili k tomu vhodné, podnětné prostředí.
- V rámci definice principu citlivých období, formulovaných na základě dlouholetých pozorování dětí, rozvinula Dr. Marie Montessori učení, které popisuje čtyři vývojové fáze dětství. Podle nich existují v životě každého dospívajícího jedince tzv. „senzitivní“ období, během nichž je jedinec obzvláště otevřený k získávání určitých schopností či dovedností. Z toho je odvozen pedagogický požadavek na to, aby dospělými byla tato citlivá období respektována a optimálně podpořena.
- Z výše uvedeného požadavku pak následně vyplývá potřeba tzv. „připraveného prostředí“, s jehož pomocí dítě aktivně získávanými zkušenostmi utváří vlastní osobnost a rozvíjí kognitivní struktury.
- Chování učitele musí přispívat k tomu, aby nebránilo dítěti stát se samostatnou osobností. Vzájemný vztah dospělého a dítěte musí být partnerský a dialogický.

Polarizace pozornosti

Vyučování je ve vzdělávacím systému Montessori založeno na jevu tzv. „polarizace pozornosti“, který je znám jako ústřední „fenomén Montessori“. Tento jev spočívá v respektování stavu, kdy je dítě zaujato určitou činností a plně se na ni soustředí. Tohoto jevu se využívá ve prospěch dětí, protože vzniká v předem připraveném vzdělávacím prostředí. Zaujato zvolenou aktivitou se dítě zcela soustředí na vybranou činnost. V této chvíli pracuje a učí se s plným zaujetím a nejefektivněji. Záleží mu nejen na výsledku, ale i na samotné činnosti, činností se učí a získává kompetence.

Svoboda volby

Svobodná volba činnosti vychází z poznatku, že každé dítě je k učení motivováno vnitřní touhou poznat svět a jeho zákonitosti, touhou po vzdělání. Svoboda volby zaručuje dítěti naplnění této potřeby podle jeho vnitřních dispozic a potřeb. Uplatnění principu spontánní aktivity dětí v souladu se senzitivním obdobím vede v Montessori systému k eliminaci frontálního vyučování. Odpovídající formou je mnohostranná obsahová a metodická diferenciací podle zájmu a vnitřních potřeb dětí.

Jednota fyzického a duševního

V Montessori systému je zdůrazněna duševní a fyzická jednota ve všech oblastech vývoje člověka. Tělesná a duševní harmonie je podmínkou seberealizace člověka. Proto má pro rozvoj harmonie člověka velký význam rozvoj smyslového vnímání, na kterém je postaven celý soubor pomůcek a materiálů. V Montessori pedagogice je také proto významnou kategorií pohyb, tělesná činnost.

Volný a přirozený pohyb dětí

Podle Dr. Marie Montessori je pohyb důležitý pro rozvoj dětské osobnosti a pro rozvoj inteligence, děti se učí pohybem a v pohybu. Pohyb je také významný pro uskutečnění polarizace pozornosti. V Montessori zařízeních se pohyb využívá při vzdělávacím procesu. Organizace dne musí takovou práci umožnit. Děti sedí u stolků, jen pokud se věnují činnosti s písemným projevem, prakticky po celou dobu pobytu ve třídě se volně pohybují.

2.3 Předpoklady pro efektivní výchovu a vzdělávání v MŠ Vrbičky

Metody a formy práce učitele

- Uplatňují kombinaci principů bohaté vzdělávací nabídky a vlastní volby a aktivní činnosti dítěte.
- Pozorování a analýza individuálních potřeb a zájmů každého jednotlivého dítěte a jeho vývojových fází a průběžné sledování jeho rozvojových a vzdělávacích pokroků jako základ pro vytváření vzdělávací nabídky a pro volbu způsobu a směru podněcování zájmu dítěte.
- Připravené prostředí bohaté na široké spektrum zajímavých podnětů, zvolených úměrně věku, stupni vývoje a individuálním potřebám a zájmům dětí tak, aby děti měly chuť a možnost zvládnout činnost a dosáhnout výsledku.
- Učení přímo nebo nepřímo motivované učitelem, ale vždy na základě vlastní volby dítěte a prostřednictvím aktivní činnosti (hry), nikoli pasivním příjmem informací.
- Práce s Montessori pomůckami a materiály, které mají vždy jasný didaktický cíl (dosažení konkrétní dovednosti), ale tohoto cíle se dosahuje prožitkovou formou, činnostmi zahrnující práci všech smyslů.

- Projekty především z běžného denního života dětí nebo z jejich blízkého okolí (praktický život, příroda, co k čemu slouží, co se z čeho dělá apod.), rovněž pojaté činnostní, prožitkovou formou a zaměřené tak, aby dětem zprostředkovávaly prakticky využitelné poznatky a zkušenosti v souvislostech.
- Využívání nastalých situací a vytváření modelových situací jako prostředku k předávání vzorů řešení s cílem nácviku chování, získávání praktických zkušeností (situační učení).
- Vždy a všude vlastní příklad učitele (spontánní sociální učení).

Pedagogické předpoklady učitele

- Učitel je především pozorovatelem dětí, schopným vnímat a analyzovat fyziologické, kognitivní, sociální a emocionální potřeby každého jednotlivého dítěte a podle toho k jednotlivým dětem přistupovat, vytvářet pro ně vhodné prostředí a podněty a podněcovat jejich zájem, nabízet možnosti a cesty.
- Učitel vytváří prostředí bohaté na vhodné a zajímavé podněty, které respektuje individuální osobnost dítěte a motivuje dítě k samostatné činnosti.
- Učitel má partnerský přístup k dětem, buduje si s dítětem vztah na principu empatie s ohledem na stupeň jeho vývoje.
- Učitel sleduje a oceňuje výkon a pokrok jednotlivce.
- Učitel zná pomůcky a materiály tak dobře, aby je mohl dětem vhodně prezentovat.
- Učitel spolupracuje na obohacování vzdělávacího prostředí novými materiály a pomůckami.
- Učitel podporuje spolupráci mezi dětmi a také vytváří prostředí pro spolupráci mezi školou a rodinou.
- Učitel spolupracuje s ostatními kolegy, je ochoten poradit a pomoci méně zkušeným kolegům.
- Všichni učitelé postupují podle společně vytvořených pravidel.
- Učitel je vzdělán ve filozofii a metodice Montessori pedagogiky.
- Učitel je připraven se dále profesně i osobnostně vzdělávat.

Osobní a osobnostní předpoklady učitele

- Znalost základních principů pedagogiky Dr. Marie Montessori a způsobů a možností jejich realizace a naplňování.
- Znalost principů práce s pomůckami a principů jejich tvorby jako předpoklad pro vlastní samostatnou tvorbu nových či doplňujících materiálů.
- Rovnost s dětmi, otevřenost a tolerance.
- Schopnost flexibilně reagovat na nečekané situace, nepracovat vždy jen podle plánu, ale mít

odvahu a radost z hledání a objevování řešení neplánovaných vyučovacích momentů.

- Schopnost být dobrým pozorovatelem dětí a být v roli pomocníka, který je k dispozici tehdy, když to dítě potřebuje či žádá, ale svou pomoc neprosazovat, ani nevnučovat.
- Schopnost pomoci dětem zvládnout proces adaptace a normalizace a poté je akceptovat takové, jaké jsou, a tím podporovat jejich sebedůvěru a motivaci k samostatnému, aktivnímu učení.
- Ochota být dětem příkladem tím, že principy Dr. Marie Montessori sám žije.

Prostorové předpoklady

- Třídy jsou zařízeny tak, aby zajistily pohodlí a hygienické podmínky, které respektují individuální i skupinovou práci dětí a zohledňují věkové a vývojové období, pro které je třída určena (připravené prostředí).
- Skřínky a police s Montessori pomůckami jsou otevřené a volně dostupné všem dětem.
- Stoly jsou sestaveny pro práci jednotlivců, dvojic i skupin dětí.
- Pomůcky jsou přehledně uspořádány podle oblastí vzdělávání a posloupnosti (složitosti).
- Děti si vymezují svou pracovní plochu, svůj soukromý prostor, prostřednictvím táčů, podložek na stůl nebo koberečků.
- Ve třídě je prostor určený k setkávání dětí a jejich společné komunikaci, prostor pro cvičení koncentrace a ticha a prostor pro společné aktivity s učitelem.
- Ve škole je připravený prostor pro pohodlnou práci i pro relaxaci.
- Každé dítě má vyhrazené místo, kam si ukládá své výtvořky a osobní věci.

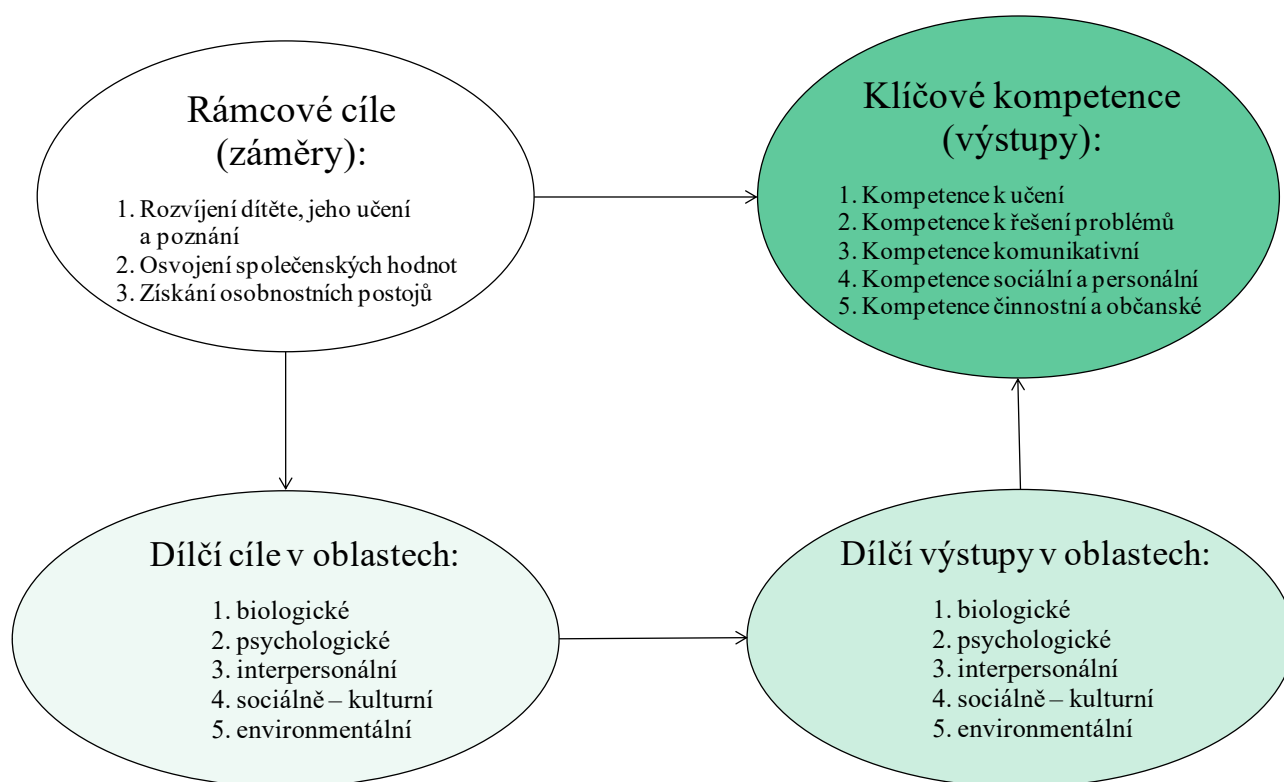
Organizační předpoklady

- Třídy jsou věkově smíšené (obvykle tři po sobě jdoucí ročníky).
- Organizace dne respektuje senzitivní období a polaritu pozornosti dětí.
- Montessori pomůcky a materiály v sobě obsahují princip kontroly chyby tak, aby umožňovaly samostatnou práci dětí.
- Učitel nehodnotí, nekritizuje ani nechválí, ale podporuje vlastní ocenění sebe sama samotným dítětem a citlivě k tomu dítě vede. Používá efektivní nehodnotící komunikaci.
- Pokroky dítěte učitel zaznamenává do evaluačních listů, které jsou k dispozici pouze dítěti a jeho rodičům.
- Učitel je zodpovědný za klidnou, láskyplnou, stimulující a podnětnou atmosféru.

2.4 Klíčové kompetence a jejich naplňování v MŠ Vrbičky

Záměrem předškolního vzdělávání je celostní rozvoj dítěte tak, aby před nástupem školní docházky bylo jedinečnou, samostatnou osobností, schopnou aktivně a s uspokojením zvládat nároky, které na něj jsou a dále budou kladeny. Smyslem a cílem vzdělávání a výchovy je vybavit všechny děti souborem klíčových kompetencí na úrovni, která je pro ně individuálně dosažitelná, a připravit je tak na další vzdělávání a uplatnění ve společnosti. Klíčové kompetence tvoří důležitý základ pro další vzdělávání dětí.

Vzdělávací cíle a klíčové kompetence

Principy uplatňované v rámci Montessori pedagogiky se vztahují k celému souboru klíčových kompetencí:

- princip věkové heterogenity a integrace různorodosti – věkově smíšené třídy
- princip svobody a samostatnosti – vlastní volba činnosti, samostatná činnost
- princip vedení – učitel je průvodcem, dává vzor vlastním příkladem
- princip pohybu – volný a přirozený pohyb dětí, pohyb v práci s pomůckami (bod zájmu)
- práce s chybou – chyba je zkušenost, pomůcky umožňují samostatnou identifikaci a nápravu
- princip normalizace – „návratu k normálu“, tj. duševní vyrovnanosti a schopnosti vnímat a svobodně projevovat sebe sama
- princip sociální výchovy
- princip rovnosti
- připravené prostředí – obsahově i přístupem učitelů

- senzitivní období
- polarizace pozornosti
- propojení a celistvost – vše v souvislostech
- respektování společně vytvořených pravidel
- vedení dětí k sebehodnocení
- odpovědnost
- využívání všech smyslů
- mravní principy
- sebedisciplína
- princip ticha a klidu – cvičení ticha a koncentrace formou her, chvilky ticha (např. během dne na znamení zvonku), elipsa (společné setkání někdy začíná chůzí po elipse, tvaru vytvořeném na zemi v šíři dětského chodidla, která je cvičením fyzické i psychické rovnováhy, trpělivosti, koncentrace a harmonie; při chůzi po elipse děti mohou nosit předměty vztahující se k tématu, činnosti, která bude následovat, pozorují předměty, všímají si detailů a vnitřně se naladí na získání dalších informací, rozvinutí tématu prostřednictvím navazující činnosti; pak následuje interaktivní prezentace tématu; poté případně komunitní kruh)

Klíčové kompetence v návaznosti na Montessori pedagogiku

2.4.1 Kompetence k učení

- soustředěně pozoruje, zkoumá, objevuje, všímá si souvislostí, experimentuje a užívá při tom jednoduchých pojmů, znaků a symbolů - získanou zkušenost uplatňuje v praktických situacích a v dalším učení - má elementární poznatky o světě lidí, kultury, přírody i techniky, který dítě obklopuje, o jeho rozmanitostech a proměnách; orientuje se v řádu a dění v prostředí, ve kterém žije - klade otázky a hledá na ně odpovědi, aktivně si všímá, co se kolem něho děje; chce porozumět věcem, jevům a dějům, které kolem sebe vidí; poznává, že se může mnohému naučit, raduje se z toho, co samo dokázalo a zvládlo - učí se nejen spontánně, ale i vědomě, vyvine úsilí, soustředí se na činnost a záměrně si zapamatuje; při zadané práci dokončí, co započalo; dovede postupovat podle instrukcí a pokynů, je schopno dobrat se k výsledkům - odhaduje své síly, učí se hodnotit svoje osobní pokroky i oceňovat výkony druhých - pokud se mu dostává uznání a ocenění, učí se s chutí	Návaznost na Montessori pedagogiku: - připravené prostředí - ticho a klid - volný pohyb - senzitivní fáze - polarita pozornosti - osobnost učitele - samostatnost - vnitřní motivace - heterogenní skupiny - sebedisciplína - zodpovědnost za své volby - svoboda volby - smyslové poznávání - práce s informacemi - propojování učiva - postup od konkrétního k abstraktnímu - postup od jednoduchého ke složitějšímu - práce s chybou - plánování práce dítětem - mravní principy - učí se s chutí na základě vnitřní motivace, umí se ocenit samo, má radost z činnosti samotné, ze svého výkonu i výsledku
---	--

2.4.2 Kompetence k řešení problémů

- všímá si dění i problémů v bezprostředním okolí; přirozenou motivací k řešení dalších problémů a situací je pro něj pozitivní odezva na aktivní zájem - řeší problémy, na které stačí; známé a opakující se situace se snaží řešit samostatně (na základě nápodoby či opakování), náročnější s oporou a pomocí dospělého - problémy řeší na základě bezprostřední zkušenosti; postupuje cestou pokusu a omylu, zkouší, experimentuje; spontánně vymýšlí nová řešení problémů a situací; hledá různé možnosti a varianty (má vlastní, originální nápady); využívá při tom dosavadních zkušeností, fantazii a představivost - při řešení myšlenkových i praktických problémů užívá logických, matematických i empirických postupů; pochopí jednoduché algoritmy řešení různých úloh a situací a využívá je v dalších situacích - zpřesňuje si početní představy, užívá číselných a matematických pojmů, vnímá elementární matematické souvislosti - rozlišuje řešení, která jsou funkční (vedoucí k cíli), a řešení, která funkční nejsou; dokáže mezi nimi volit - chápe, že vyhýbat se řešení problémů nevede k cíli, ale že jejich včasné a uvážlivé řešení je naopak výhodou; uvědomuje si, že svou aktivitou a iniciativou může situaci ovlivnit - nebojí se chybovat, pokud nachází pozitivní ocenění nejen za úspěch, ale také za snahu	Návaznost na Montessori pedagogiku: - komunitní kruh (elipsa) - svobodná práce dětí - zodpovědnost za své volby - samostatnost - vnitřní motivace - připravené prostředí - práce s chybou - obecný systém práce s materiálem Montessori - nejen matematický materiál Montessori - sebedisciplína - dovednost říkat NE - slovní řešení konfliktů - modelové situace - chybu dokáže uznat, najít a opravit
---	---

2.4.3 Kompetence komunikativní

- ovládá řeč, hovoří ve vhodně formulovaných větách, samostatně vyjadřuje své myšlenky, sdělení, otázky i odpovědi, rozumí slyšenému, slovně reaguje a vede smysluplný dialog - dokáže se vyjadřovat a sdělovat své prožitky, pocity a nálady různými prostředky (řečovými, výtvarnými, hudebními, dramatickými apod.) - domlouvá se gesty i slovy, rozlišuje některé symboly, rozumí jejich významu i funkci - v běžných situacích komunikuje bez zábran a ostychu s dětmi i s dospělými; chápe, že být komunikativní, vstřícný, iniciativní a aktivní je výhodou - ovládá dovednosti předcházející čtení a psaní - průběžně rozšiřuje svou slovní zásobu a aktivně ji používá k dokonalejší komunikaci s okolím - dovede využít informativní a komunikativní prostředky, se kterými se běžně setkává (knížky, encyklopedie, počítač, audiovizuální technika, telefon atp.) - ví, že lidé se dorozumívají i jinými jazyky a že je možno se jim učit; má vytvořeny elementární předpoklady k učení se cizímu jazyku	Návaznost na Montessori pedagogiku: - komunitní kruh - svoboda projevu - prezentace vlastní práce - heterogenní skupiny - ticho a klid - osobnost učitele - připravené prostředí - volný pohyb - práce s informacemi - osobní plán práce - spolupráce s rodiči - mravní principy - respekt k sobě, druhým, k prostředí - kooperace - trpělivost - spolupráce - sebedisciplína - nejen jazykový materiál Montessori - naslouchání - dotyk
---	---

2.4.4 Kompetence sociální a personální

- samostatně rozhoduje o svých činnostech; umí si vytvořit svůj názor a vyjádřit jej - uvědomuje si, že za sebe i své jednání odpovídá a nese důsledky - dětským způsobem projevuje citlivost a ohleduplnost k druhým, pomoc slabším, rozpozná nevhodné chování; vnímá nespravedlnost, ubližování, agresivitu a lhostejnost - ve skupině se dokáže prosadit, ale i podřít, při společných činnostech se domlouvá a spolupracuje; v běžných situacích uplatňuje základní společenské návyky a pravidla společenského styku; je schopné respektovat druhé, vyjednávat, přijímat a uzavírat kompromisy - napodobuje modely prosociálního chování a mezilidských vztahů, které nachází ve svém okolí - spolupodílí se na společných rozhodnutích; přijímá vyjasněné a zdůvodněné povinnosti; dodržuje dohodnutá a pochopená pravidla a přizpůsobí se jim - při setkání s neznámými lidmi či v neznámých situacích se chová obezřetně; nevhodné chování i komunikaci, která je mu nepříjemná, umí odmítnout je schopno chápat, že lidé se různí a umí být tolerantní k jejich odlišnostem a jedinečností - chápe, že nespravedlnost, ubližování, ponižování, lhostejnost, agresivita a násilí se nevyplácí a že vzniklé konflikty je lépe řešit dohodou; dokáže se bránit projevům násilí jiného dítěte, ponižování a ubližování	Návaznost na Montessori pedagogiku: - heterogenní skupina - vnitřní motivace - ticho a klid - komunitní kruh - práce v týmu - respekt - sebedisciplína - mravní principy - práce s chybou - osobní portfolia - prezentace vlastní práce - modelové situace - společně vytvářená pravidla - slovní řešení konfliktů
---	---

2.4.5 Kompetence občanské a pracovní

- svoje činnosti a hry se učí plánovat, organizovat, řídit a vyhodnocovat - dokáže rozpoznat a využívat vlastní silné stránky, poznávat svoje slabé stránky - odhaduje rizika svých nápadů, jde za svým záměrem, ale také dokáže měnit cesty a přizpůsobovat se daným okolnostem - chápe, že se může o tom, co udělá, rozhodovat svobodně, ale že za svá rozhodnutí také odpovídá - má smysl pro povinnost ve hře, práci i učení; k úkolům a povinnostem přistupuje odpovědně; váží si práce i úsilí druhých - zajímá se o druhé i o to, co se kolem děje; je otevřený aktuálnímu dění - chápe, že zájem o to, co se kolem děje, činnost, pracovitost a podnikavost jsou přínosem a že naopak lhostejnost, nevšímavost, pohodlnost a nízká aktivita mají svoje nepříznivé důsledky - má základní dětskou představu o tom, co je v souladu se základními lidskými hodnotami a normami, i co je s nimi v rozporu, a snaží se podle toho chovat - spoluvytváří pravidla společného soužití mezi vrstevníky, rozumí jejich smyslu a chápe potřebu je zachovávat - uvědomuje si svá práva i práva druhých, učí se je hájit a respektovat; chápe, že všichni lidé mají stejnou hodnotu - ví, že není jedno, v jakém prostředí žije, uvědomuje si, že se svým chováním na něm podílí a že je může ovlivnit - dbá na osobní zdraví a bezpečí svoje i druhých, chová se odpovědně s ohledem na zdravé a bezpečné okolní prostředí (přírodní i společenské)	Návaznost na Montessori pedagogiku: - komunitní kruh - mravní principy – výchova k lidství - heterogenní skupiny - integrace - respekt k druhým, sobě a k prostředí - nesoutěžení - sebedisciplína - osobnost učitele - samostatnost - svoboda - spolupráce - využívání všech smyslů - propojení – celistvost - ticho a klid - připravené prostředí - zodpovědnost - globální výchova - mravní principy - vnitřní motivace - vlastní projekty dětí - práce s chybou - vedení - polarita pozornosti - senzitivní období - počátky sebehodnocení - respektování pravidel - společně vytvářená pravidla - rovnost - výchova k lidským hodnotám
--	---

2.5 Vzdělávací oblasti a jejich naplňování v MŠ Vrbičky

Vzdělávací oblasti jsou definovány v rámci Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání takto:

Vzdělávací oblasti:

1. biologická – Dítě a jeho tělo
2. psychologická – Dítě a jeho psychika
3. interpersonální – Dítě a ten druhý
4. sociálně - kulturní – Dítě a společnost
5. environmentální – Dítě a svět

2.5.1 Dítě a jeho tělo

Záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v oblasti biologické je stimulovat a podporovat růst a neurosvalový vývoj dítěte, podporovat jeho fyzickou pohodu, zlepšovat jeho tělesnou zdatnost i pohybovou a zdravotní kulturu, podporovat rozvoj jeho pohybových i manipulačních dovedností, učit je sebeobslužným dovednostem a vést je k zdravým životním návykům a postojům.

Dílčí vzdělávací cíle (co pedagog u dítěte podporuje)

- uvědomění si vlastního těla
- rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsah pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládání pohybového aparátu a tělesných funkcí
- rozvoj a užívání všech smyslů
- rozvoj fyzické i psychické zdatnosti
- osvojení si věku přiměřených praktických dovedností
- osvojení si poznatků o těle a jeho zdraví, o pohybových činnostech a jejich kvalitě
- osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře zdraví, bezpečí, osobní pohody i pohody prostředí
- vytváření zdravých životních návyků a postojů jako základů zdravého životního stylu

Oblasti vzdělávací nabídky (co pedagog nabízí)

2.5.2 Dítě a jeho psychika

Záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v oblasti psychologické je podporovat duševní pohodu, psychickou zdatnost a odolnost dítěte, rozvoj jeho intelektu, řeči a jazyka, poznávacích procesů a funkcí, jeho citů i vůle, stejně tak i jeho sebepojetí a sebenahlížení, jeho kreativity a sebevyjádření, stimulovat osvojování a rozvoj jeho vzdělávacích dovedností a povzbuzovat je v dalším rozvoji, poznávání a učení.

Tato oblast zahrnuje tři „podoblasti“:

1. Jazyk a řeč

2. Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

3. Sebeпоjetí, city a vůle

2.5.2.1 Jazyk a řeč

Dílčí vzdělávací cíle (co pedagog u dítěte podporuje) - rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování) - rozvoj komunikativních dovedností (verbálních i neverbálních) a kultivovaného projevu - osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení i psaní, rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka i další formy sdělení verbální i neverbální (výtvarné, hudební, pohybové, dramatické)	Oblasti vzdělávací nabídky (co pedagog nabízí) - Praktický život - Smyslový Montessori materiál - Jazyk a jazykový materiál - Kosmická výchova - Elipsa tematická - Čítárna
---	--

2.5.2.2 Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

Dílčí vzdělávací cíle (co pedagog u dítěte podporuje) - rozvoj, zpřesňování a kultivace smyslového vnímání, přechod od konkrétně názorného myšlení k myšlení slovně-logickému (pojmovému), rozvoj paměti a pozornosti, přechod od bezděčných forem těchto funkcí k úmyslným, rozvoj a kultivace představivosti a fantazie - rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření) - posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.) - vytváření pozitivního vztahu k intelektuálním činnostem a k učení, podpora a rozvoj zájmu o učení - osvojení si elementárních poznatků o znakových systémech a jejich funkci (abeceda, čísla) - vytváření základů pro práci s informacemi	Oblasti vzdělávací nabídky (co pedagog nabízí) Montessori principy např. práce s chybou, učení manipulací a smyslovým zkoumáním Praktický život Smyslový materiál Jazyk a jazykový materiál Matematický materiál Zájmové kroužky tanec, hudební výchova, výtvarná výchova, keramika Kosmická výchova Tematické výlety
--	---

2.5.2.3 Sebepojetí, city, vůle

Dílčí vzdělávací cíle (co pedagog u dítěte podporuje) - poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry, osobní spokojenosti) - získání relativní citové samostatnosti - rozvoj schopnosti sebeovládání - rozvoj schopnosti citové vztahy vytvářet, rozvíjet je a city plně prožívat - rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit - rozvoj a kultivace mravního i estetického vnímání, cítění a prožívání - získání schopnosti záměrně řídit svoje chování a ovlivňovat vlastní situaci	Oblasti vzdělávací nabídky (co pedagog nabízí) Montessori principy např. respekt a tolerance, svoboda a samostatnost, vedení k sebehodnocení Rozvoj mezilidských vztahů Spolupráce s rodiči Koncentrace a vnitřní klid cvičení ticha, elipsa jako komunitní kruh, narozeninová elipsa Kosmická výchova Zájmové kroužky
---	---

2.5.3 Dítě a ten druhý

Záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v interpersonální oblasti je podporovat utváření vztahů dítěte k jinému dítěti či dospělému, posilovat, kultivovat a obohacovat jejich vzájemnou komunikaci a zajišťovat pohodu těchto vztahů.

Dílčí vzdělávací cíle (co pedagog u dítěte podporuje)

- seznamování s pravidly chování ve vztahu k druhému
- osvojení si elementárních poznatků, schopností a dovedností důležitých pro navazování a rozvíjení vztahů dítěte k druhým lidem
- posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (v rodině, v mateřské škole, v dětské herní skupině apod.)
- vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti apod.)
- rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností verbálních i neverbálních
- rozvoj kooperativních dovedností
- ochrana osobního soukromí a bezpečí ve vztazích s druhými dětmi i dospělými

Oblasti vzdělávací nabídky
(co pedagog nabízí)

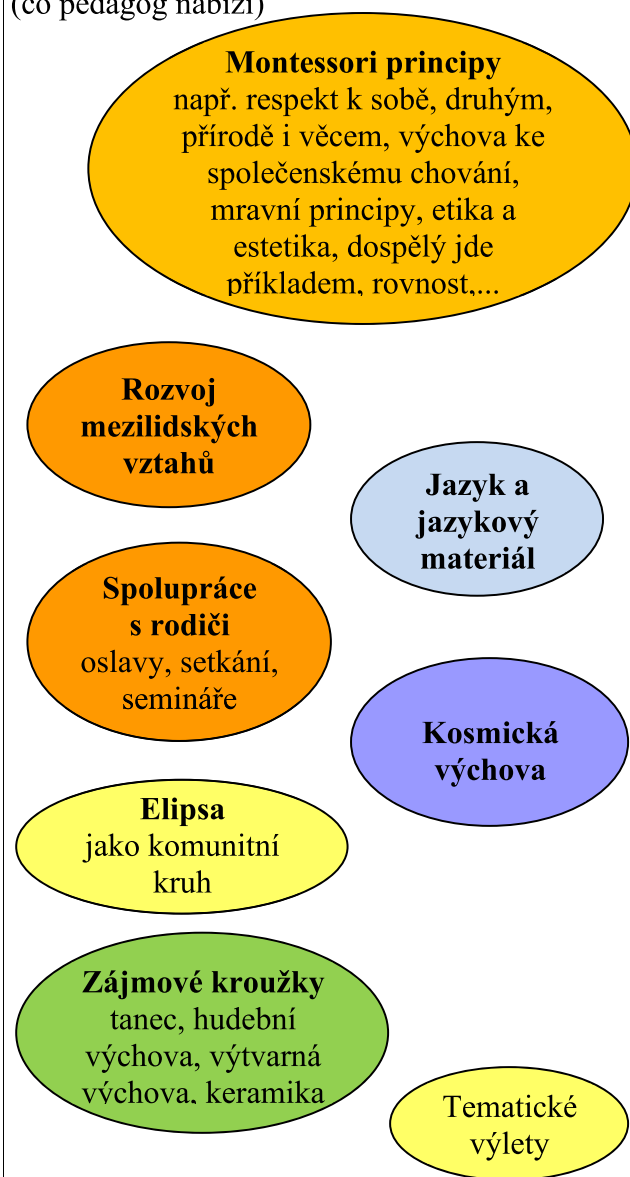
2.5.4 Dítě a společnost

Záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v oblasti sociálně - kulturní je uvést dítě do společenství ostatních lidí a do pravidel soužití s ostatními, uvést je do světa materiálních i duchovních hodnot, do světa kultury a umění, pomoci dítěti osvojit si potřebné dovednosti, návyky i postoje a umožnit mu aktivně se podílet na utváření společenské pohody ve svém sociálním prostředí.

Dílčí vzdělávací cíle (co pedagog u dítěte podporuje)

- poznávání pravidel společenského soužití a jejich spoluvytváření v rámci přirozeného sociokulturního prostředí, porozumění základním projevům neverbální komunikace obvyklým v tomto prostředí
- rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí (spolupracovat, spolupodílet se), přináležet k tomuto společenství (ke třídě, k rodině, k ostatním dětem) a vnímat a přijímat základní hodnoty v tomto společenství uznávané
- rozvoj základních kulturně společenských postojů, návyků a dovedností dítěte, rozvoj schopnosti projevovat se autenticky, chovat se autonomně, prosociálně a aktivně se přizpůsobovat společenskému prostředí a zvládat jeho změny
- vytvoření povědomí o mezilidských morálních hodnotách
- seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije
- vytváření povědomí o existenci ostatních kultur a národností
- vytvoření základů aktivních postojů ke světu, k životu, pozitivních vztahů ke kultuře a umění, rozvoj dovedností umožňujících tyto vztahy a postoje vyjadřovat a projevovat
- rozvoj společenského i estetického vkusu

Oblasti vzdělávací nabídky (co pedagog nabízí)

2.5.5 Dítě a svět

Záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v environmentální oblasti je založit u dítěte elementární povědomí o okolním světě a jeho dění, o vlivu člověka na životní prostředí – počínaje nejbližším okolím a konče globálními problémy celosvětového dosahu – a vytvořit elementární základy pro otevřený a odpovědný postoj dítěte (člověka) k životnímu prostředí.

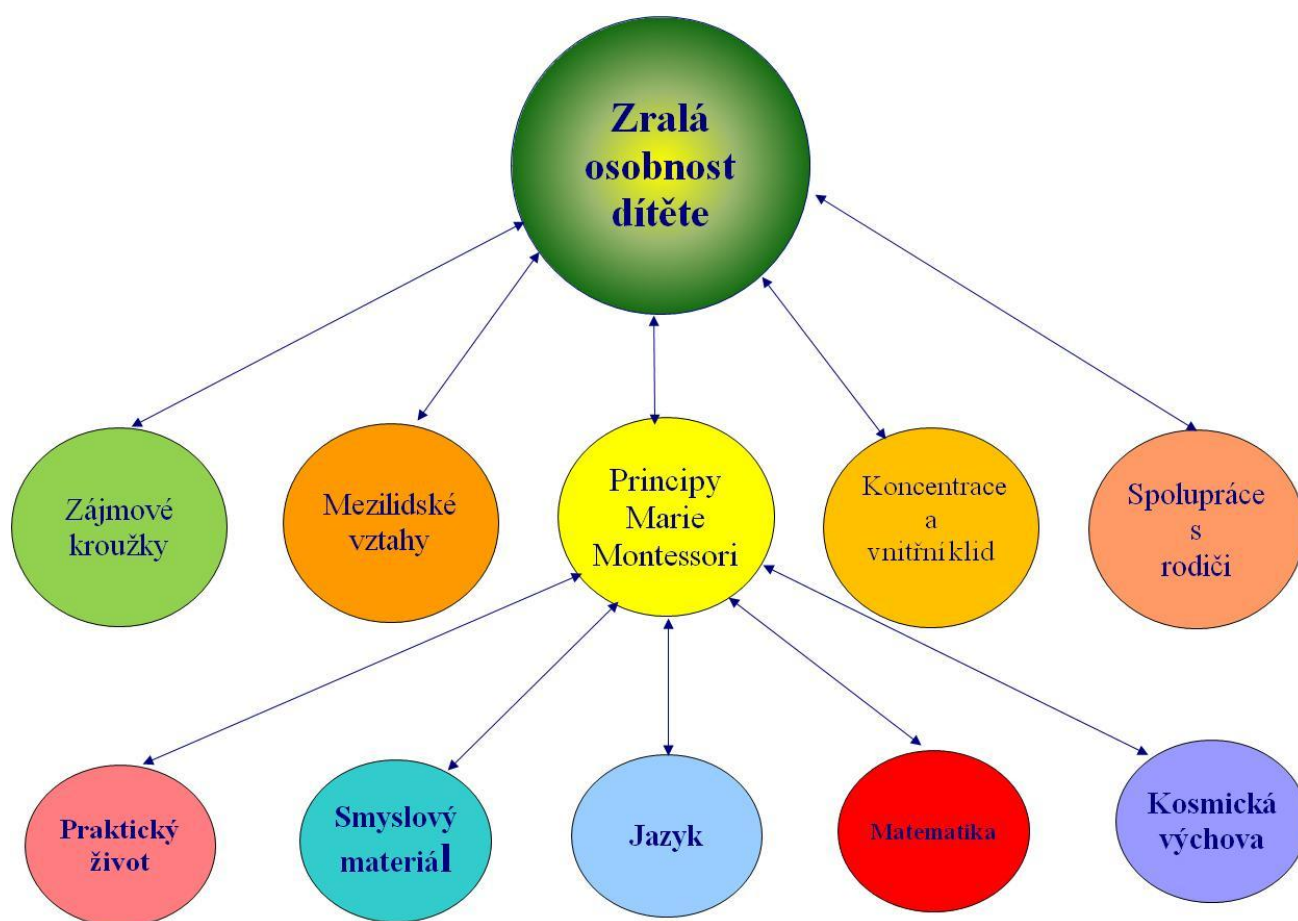
Dílčí vzdělávací cíle (co pedagog u dítěte podporuje)

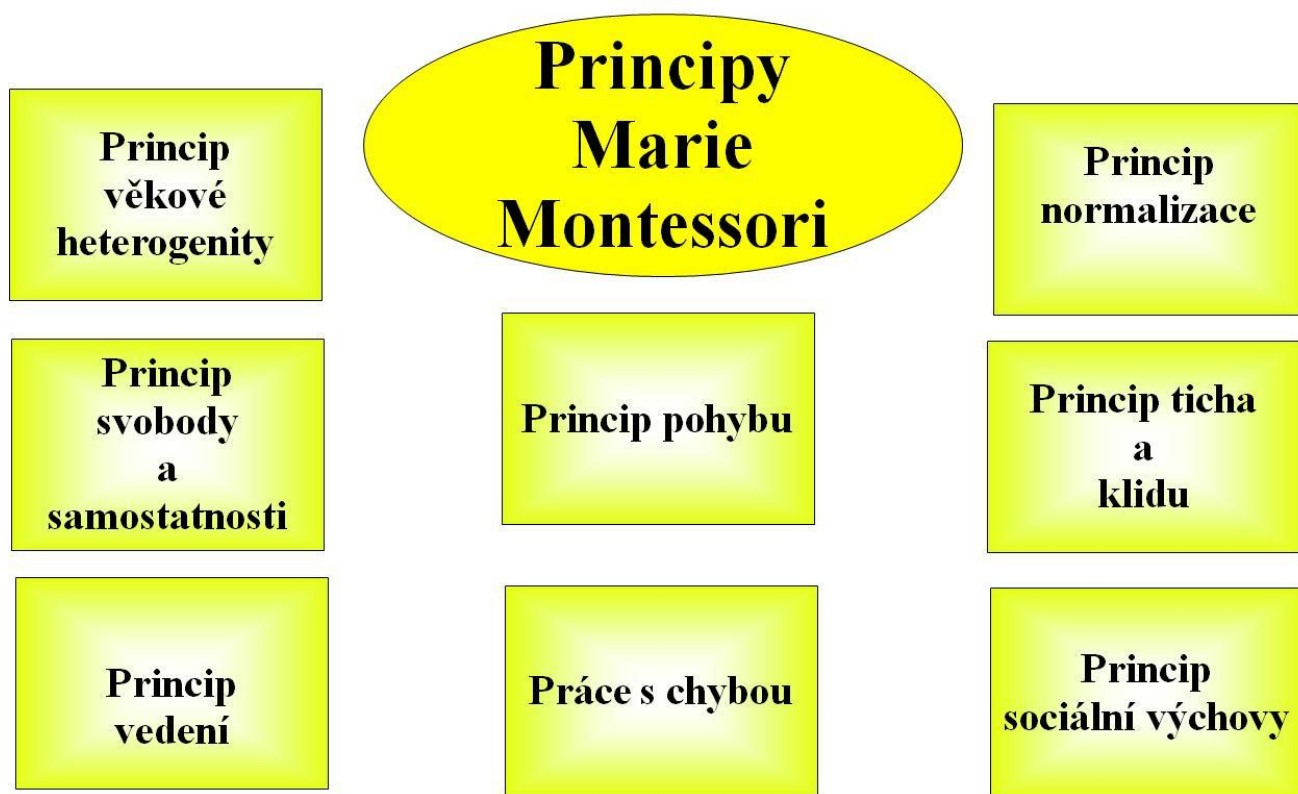
- seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije, a vytváření pozitivního vztahu k němu
- vytváření elementárního povědomí o širším přírodním, kulturním i technickém prostředí, o jejich rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách
- poznávání jiných kultur
- pochopení, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit a zlepšovat, ale také poškozovat a ničit
- osvojení si poznatků a dovedností potřebných k vykonávání jednoduchých činností v péči o okolí při spoluvytváření zdravého a bezpečného prostředí a k ochraně dítěte před jeho nebezpečnými vlivy
- rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách
- rozvoj schopnosti přizpůsobovat se podmínkám vnějšího prostředí i jeho změnám
- vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, s živou a neživou přírodou, lidmi, společností, planetou Zemí

Oblasti vzdělávací nabídky (co pedagog nabízí)

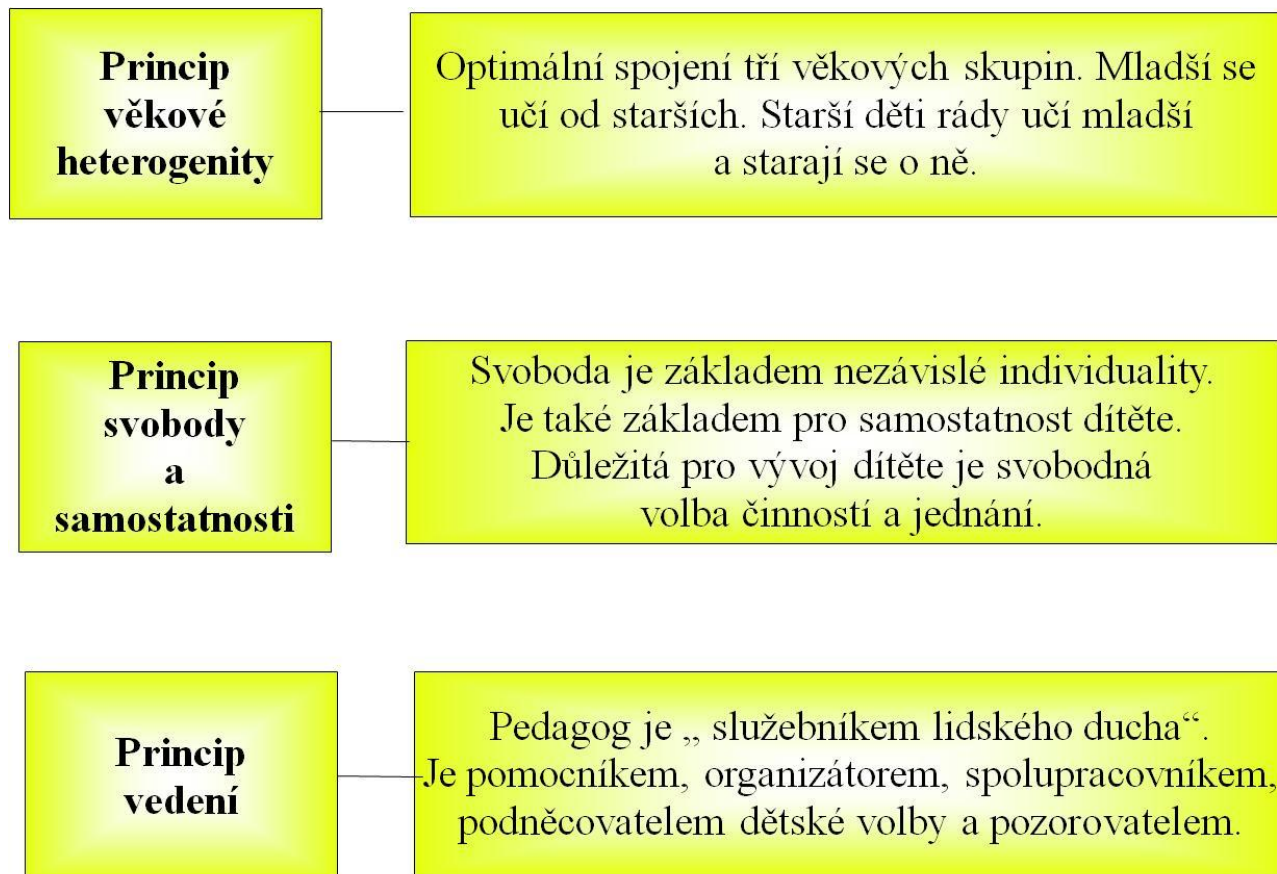

3. Vlastní školní vzdělávací program MŠ Vrbičky (konkrétní vzdělávací obsah)

Význam principů Marie Montessori

Princip pohybu

Zajišťuje postupné zdokonalování pohybů jemné i hrubé motoriky. Pohyb se využívá i k rozvoji myšlení, učení a zapamatování si.

Práce s chybou

Dělat chyby je přirozené. Je to dobrá pomůcka k poznání toho, jak dalece zvládáme určité věci. Materiál je koncipován tak, aby dítě na chybu přišlo samo (tzv. kontrola chyb).

Princip sociální výchovy

V heterogenních skupinách mají děti možnost spolupracovat a komunikovat. Učí se trpělivosti a pomoci.

Princip normalizace

Znamená návrat k normálu. Normalizované dítě je takové, které je psychicky zdravé a může se přiměřeně svým schopnostem rozvíjet. S tímto se pojí i sociální chování, dobrovolná disciplína a vůle.

Princip ticha a klidu

Děti se učí „prožívat“ ticho, které jim následně přináší stav větší radosti. V tichu se učí spojit se se svou vnitřní pravdou. Během cvičení ticha se zklidňuje nejen tělo, ale i duše. Tak může dítě nalézt rovnováhu nejen ve vnějším, ale i ve vnitřním světě.

Koncentrace a vnitřní klid

chůze
po elipse

vnitřní
ztišení

tichý
hovor

pomalé
pohyby

tiché
pohyby

podpora
polarizace
pozornosti

podpora
senzitivních
fází

Spolupráce s rodiči

každodenní
komunikace

individuální
schůzky a reporty

„Přijď si se
mnou hrát“

observace
ve třídě

společné
oslavy

tematické
dílky

přednášky
a semináře

Vzdělávací činnosti v rámci Montessori principů

Pomůcky, materiály, projekty

Péče o vlastní osobu

nošení
židle

používání
mycí houby

rolování
koberečku

používání
sběračky

například

otvírání,
zavírání
dveří

přesypávání

čištění
obuvi

používání
kapátek

skládání
ubrousků

přemísťování
lžící

různé druhy
zapínání

mytí rukou

sebeobsluha
při jídle

drcení

strouhání

přelívání

Péče o okolí

například

prostírání

péče o květiny

utírání prachu

zametání

čištění kovu

leštění zrcadla

práce zahradě

mytí nádobí

Péče o druhé

například

péče
o zvířátka

pomoc
mladším

Zdvořilostní formy chování

například

umět pozdravit

umět
poděkovat

umět přivítat
návštěvu

umět zvládnout
konflikt slovně

umět popřát

umět
požádat

umět pohostit

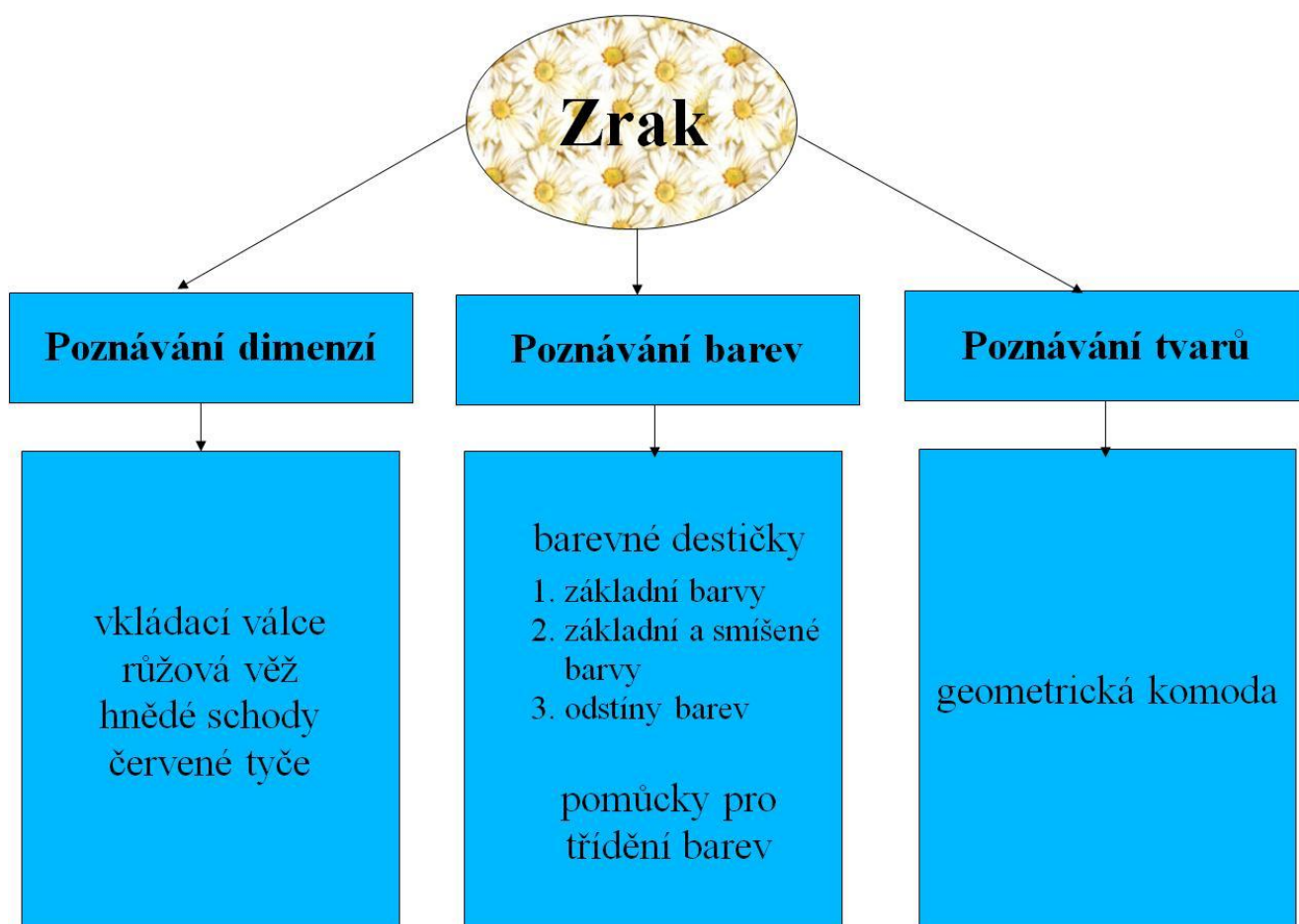
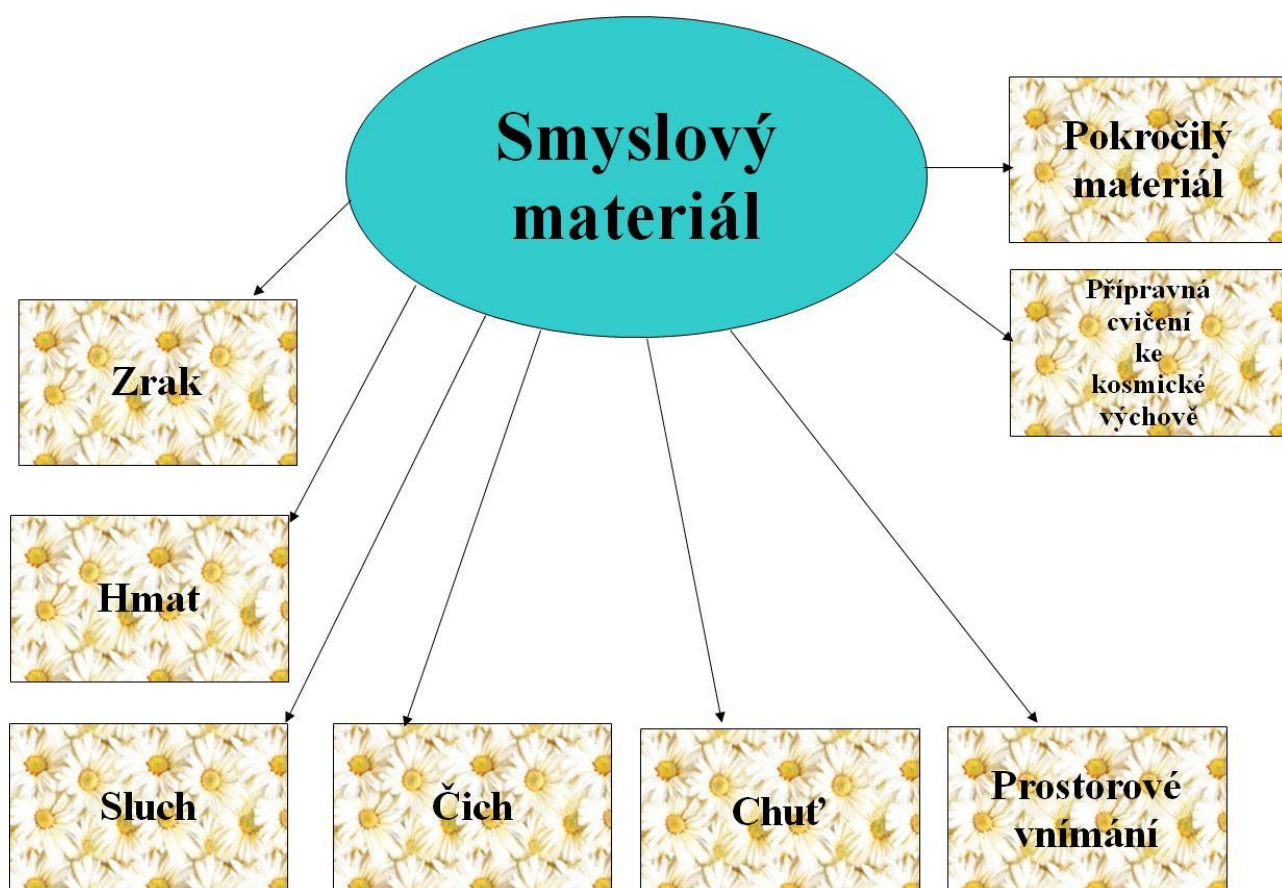
umět vyjádřit
pocity

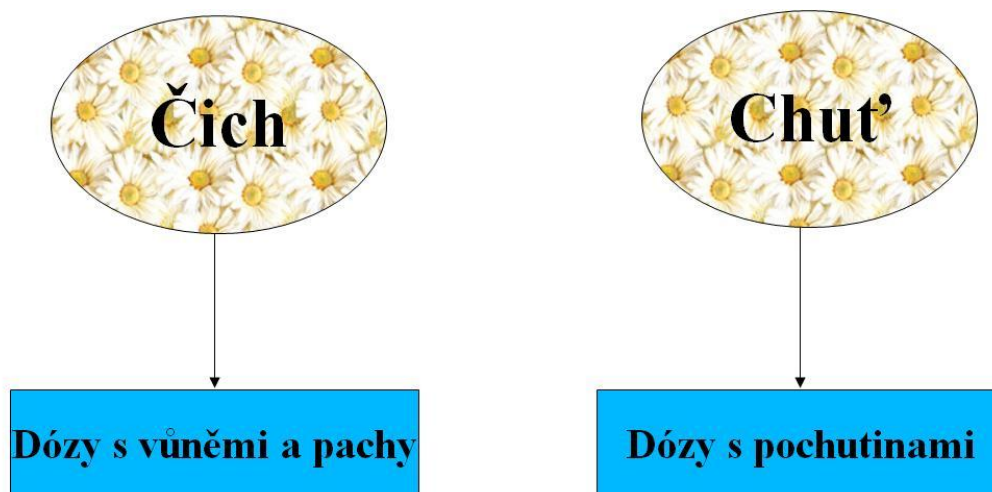
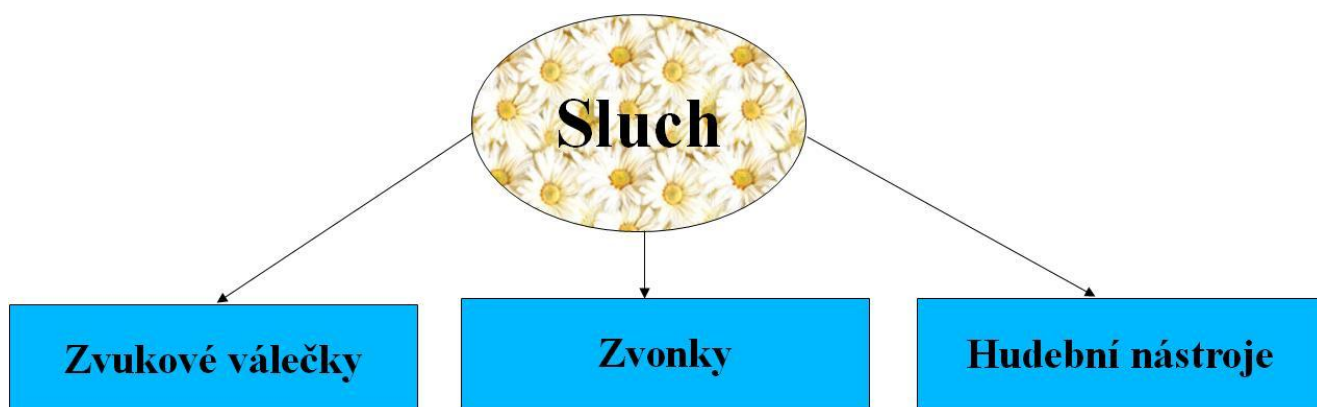
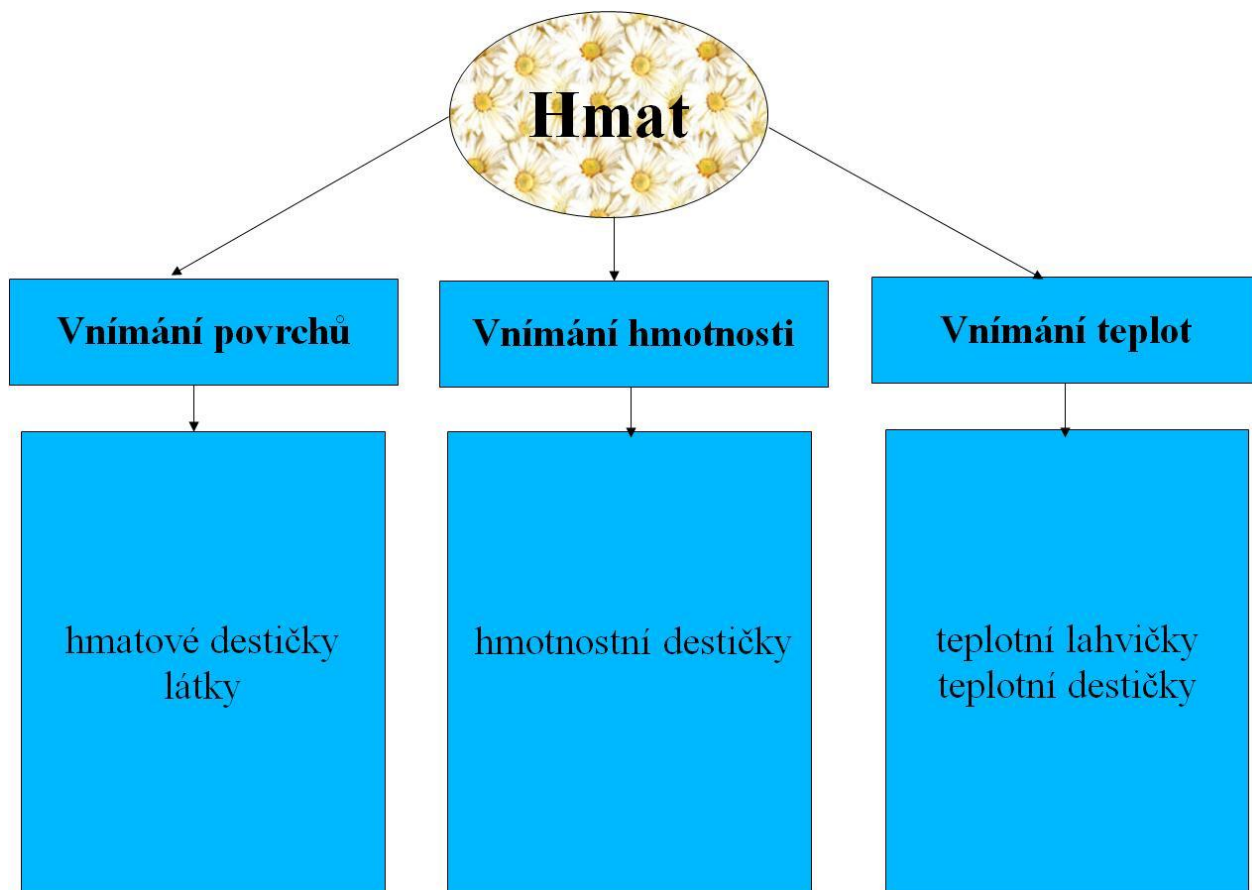
Cvičení ticha

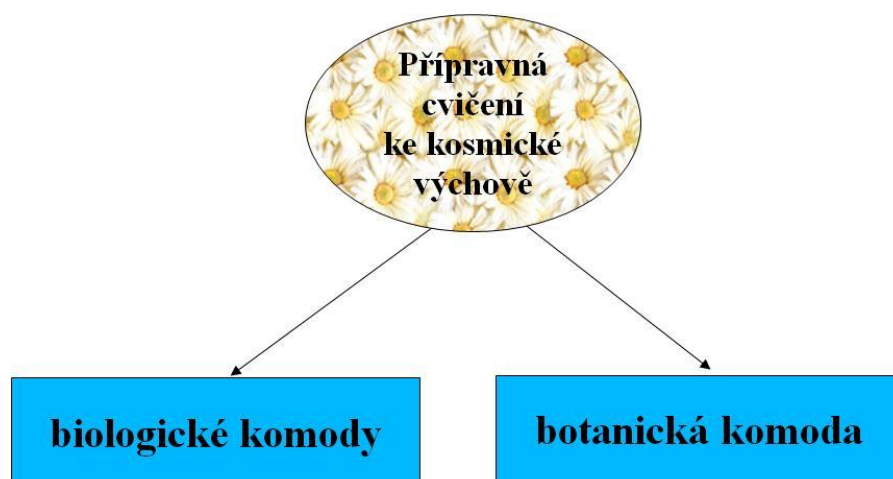
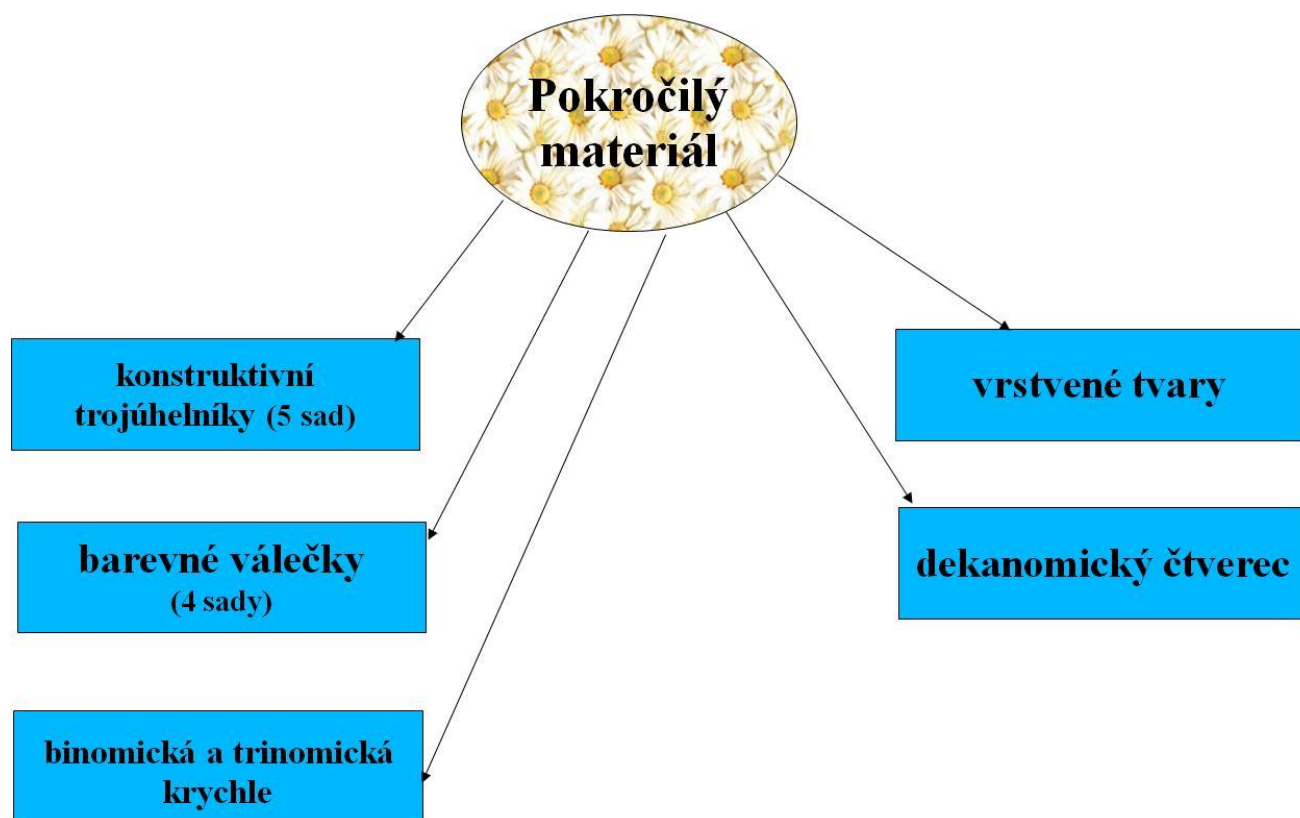
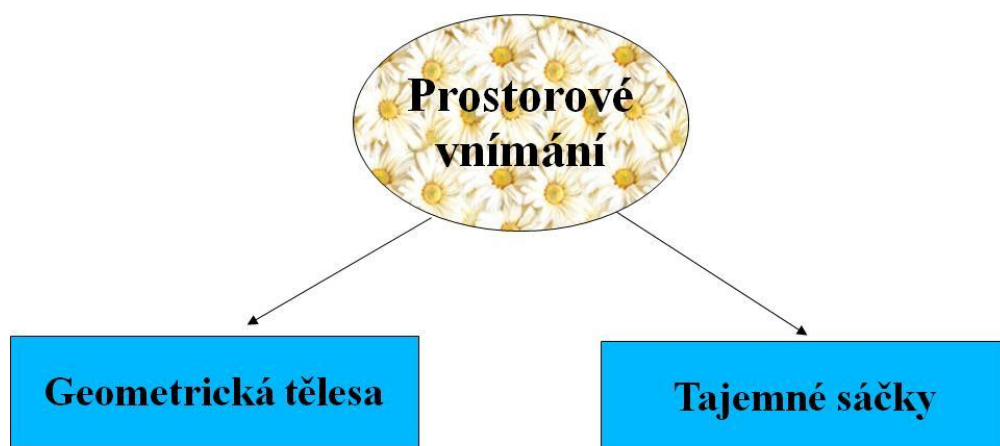
elipsa

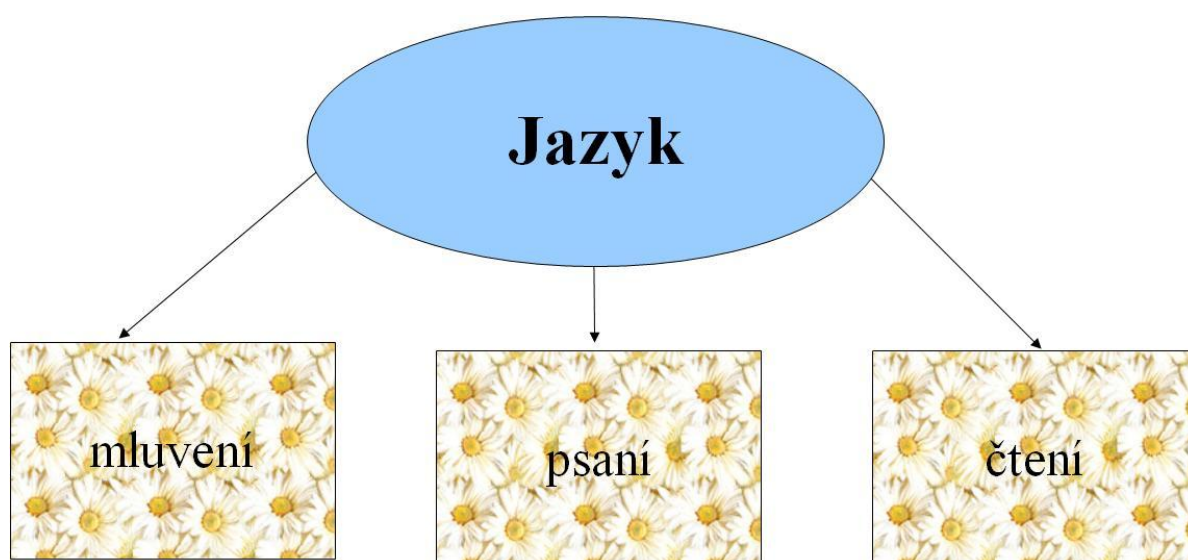
hry

chvilky
ticha

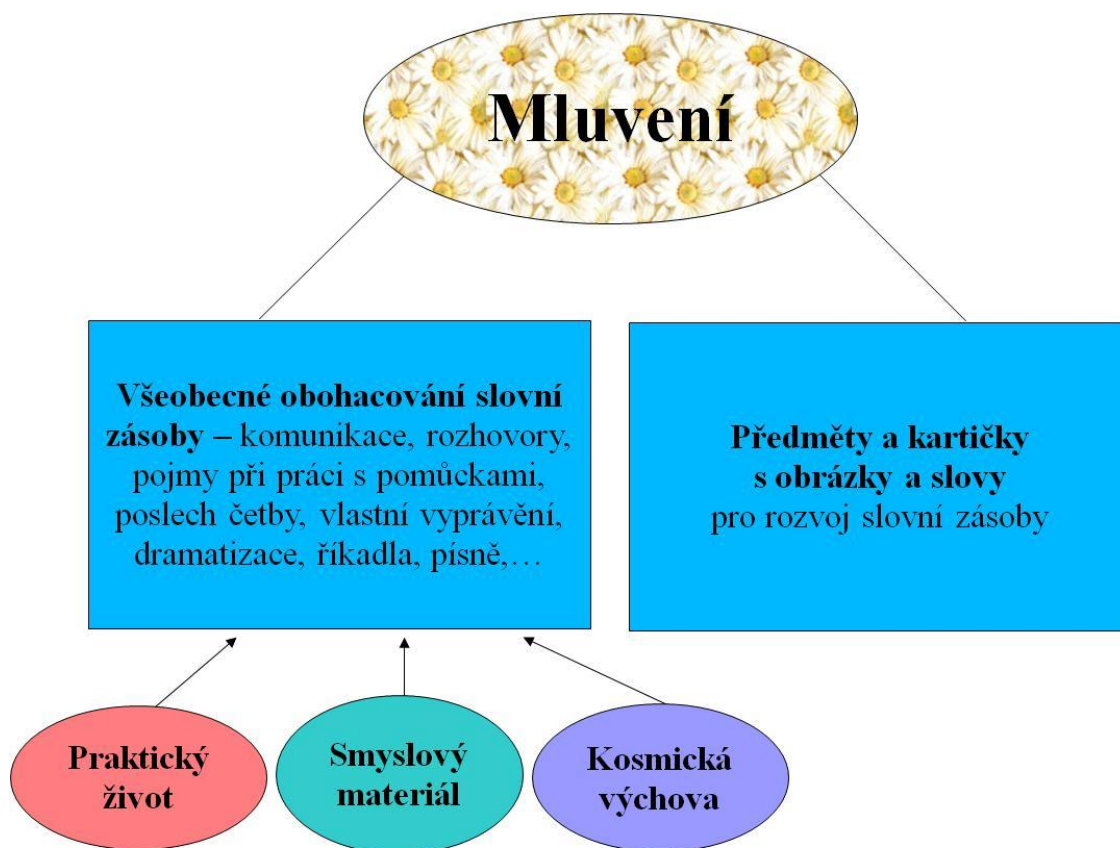
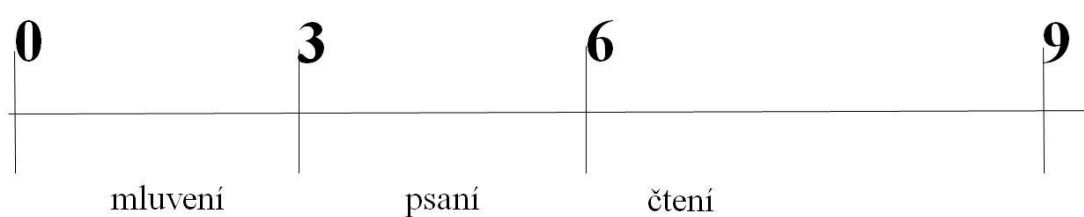

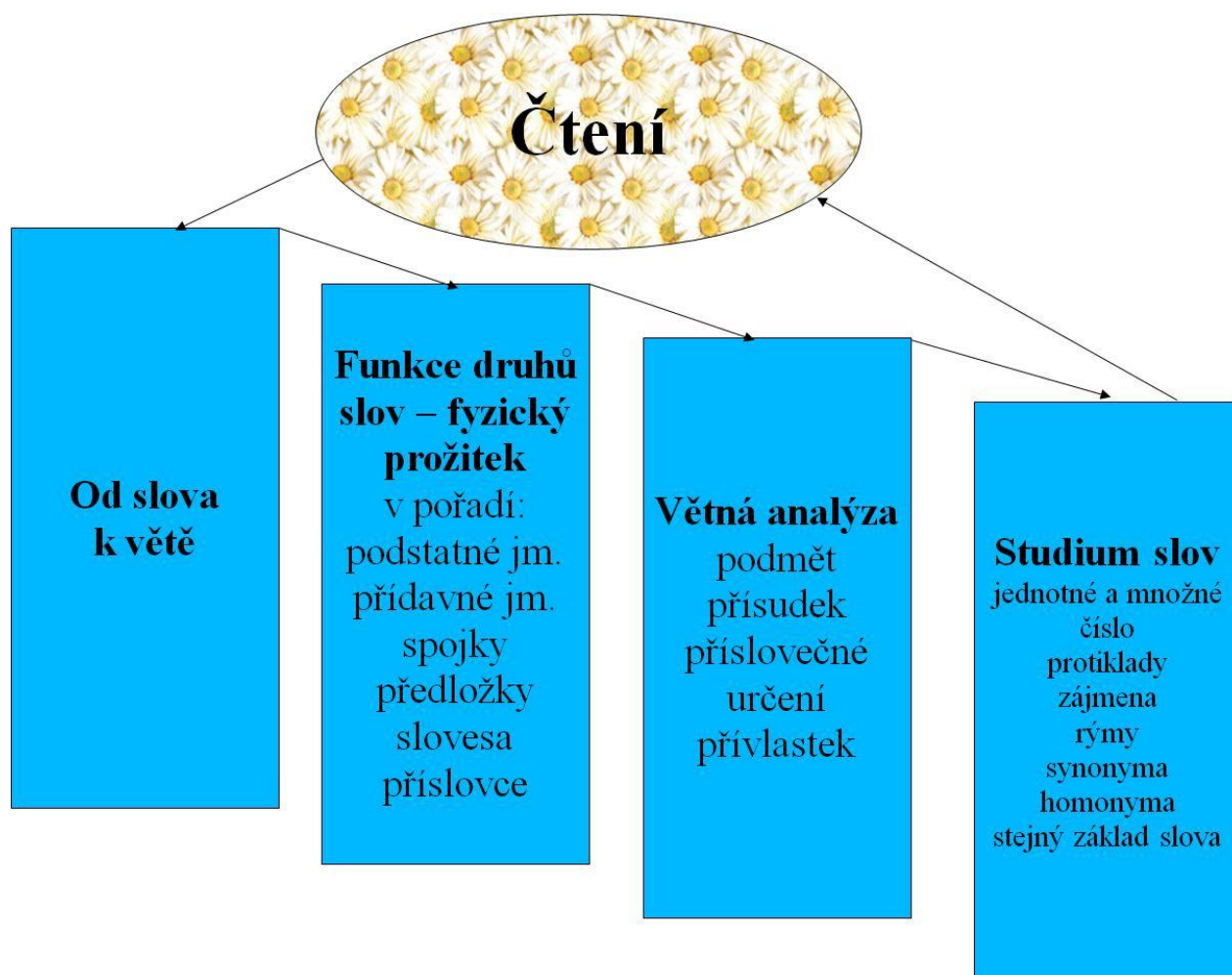
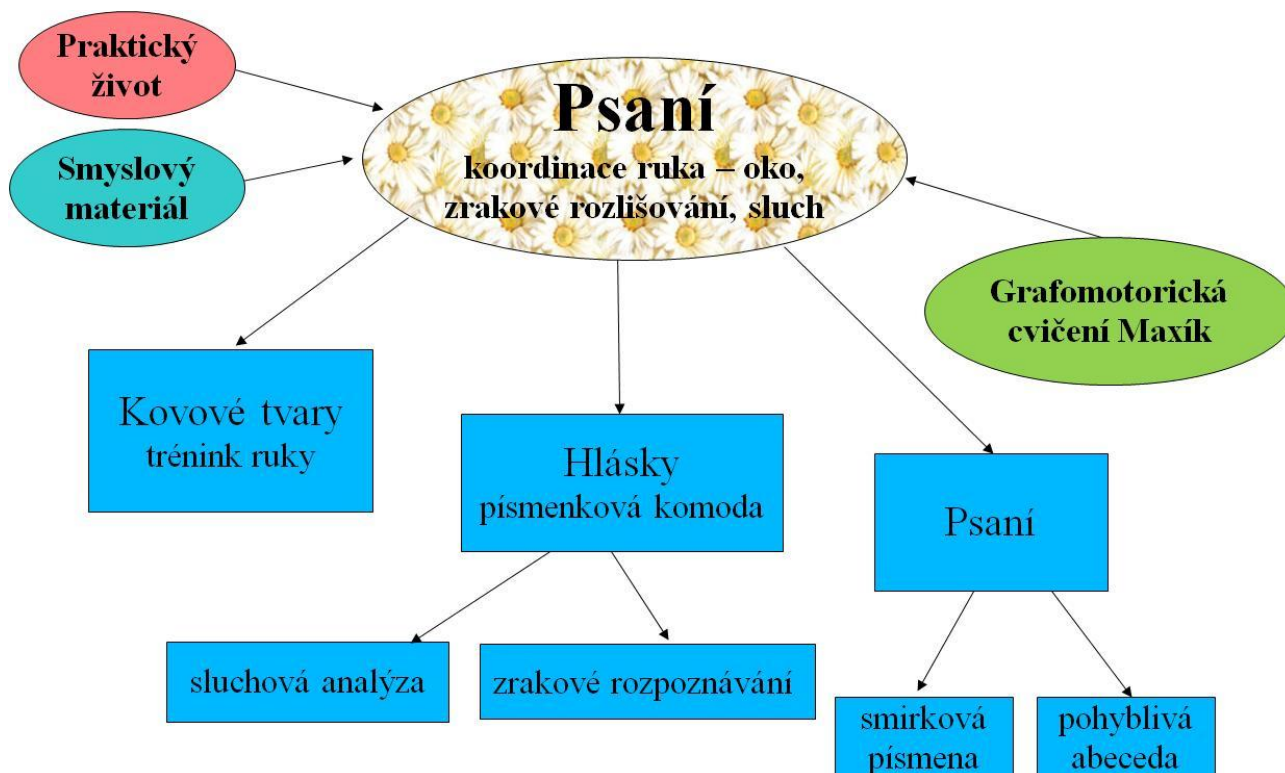

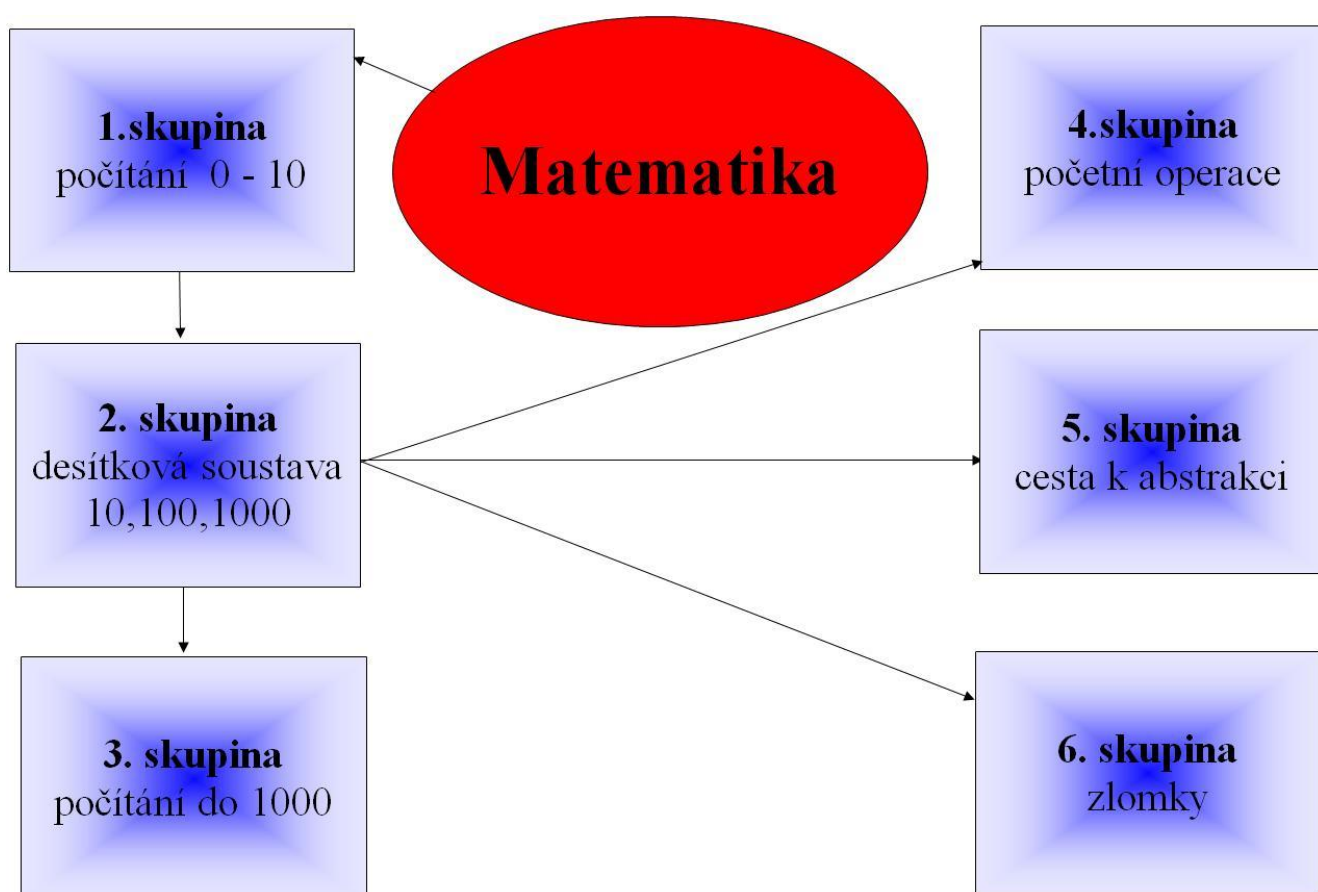

Senzitivní fáze jazyka

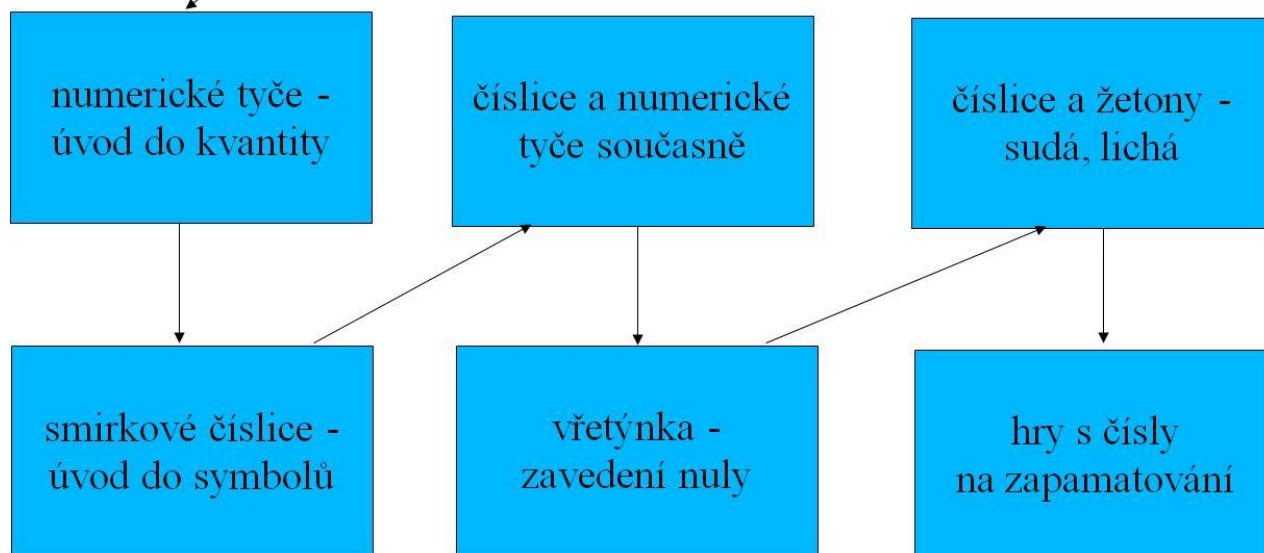

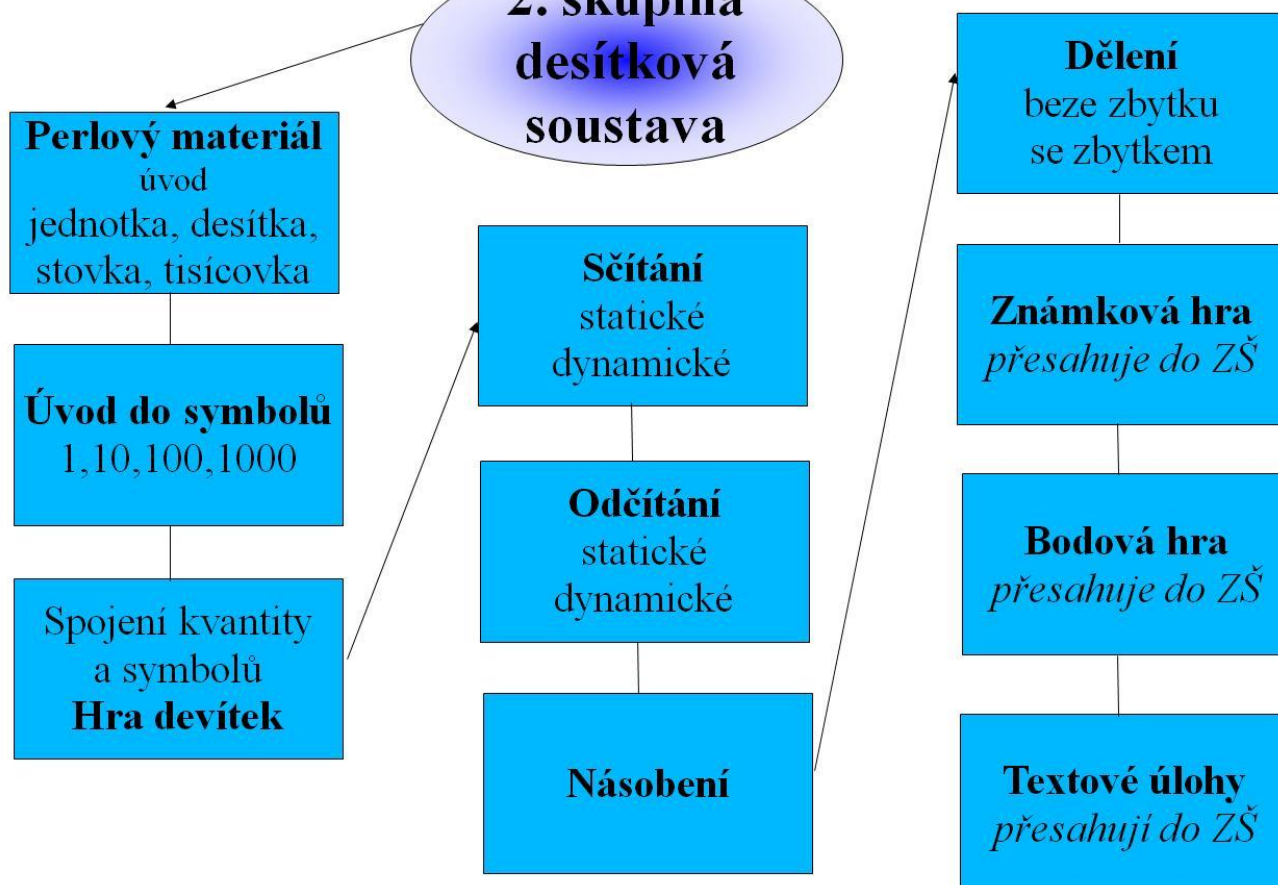
Principy:

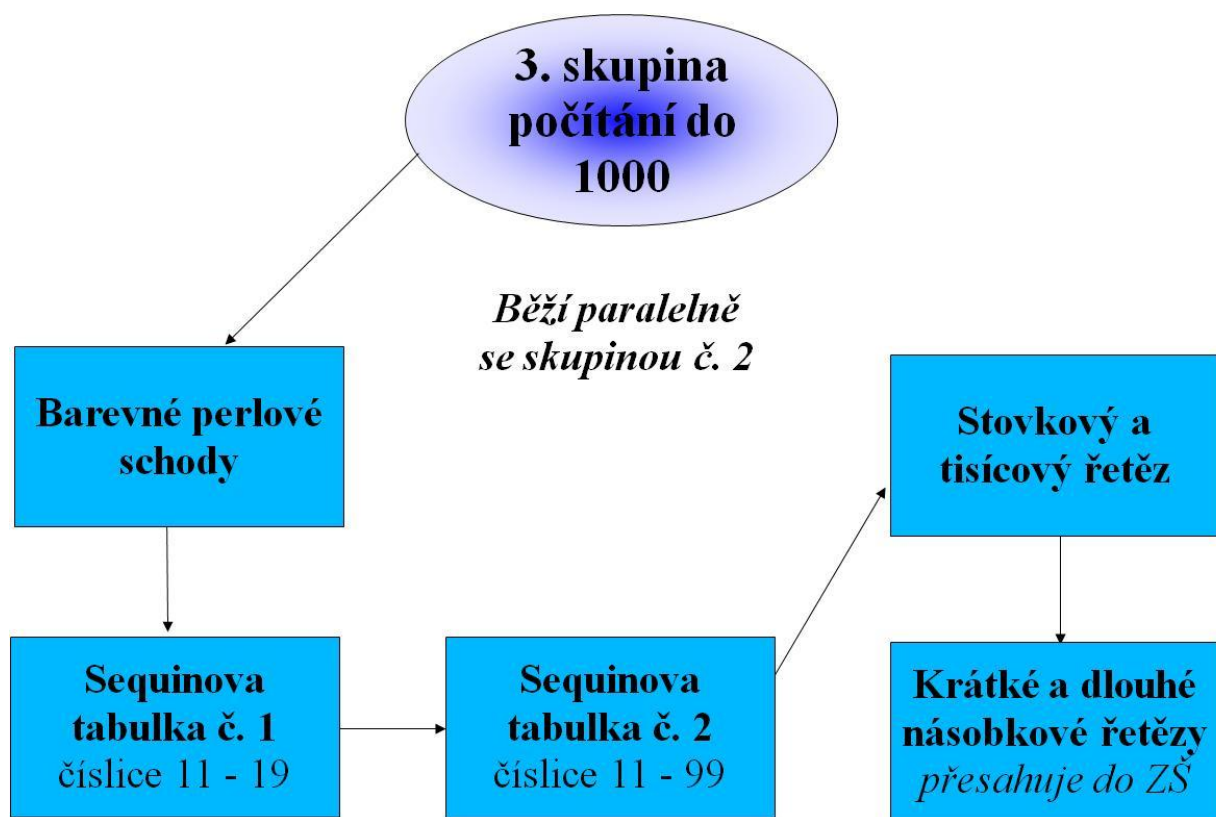
1. izolovaně kvantita
2. izolovaně symboly
3. spojení kvantity se symbolem
4. cvičení a upevňování naučeného
5. test (pracovní listy, 3. stupeň trojstupňové výuky)

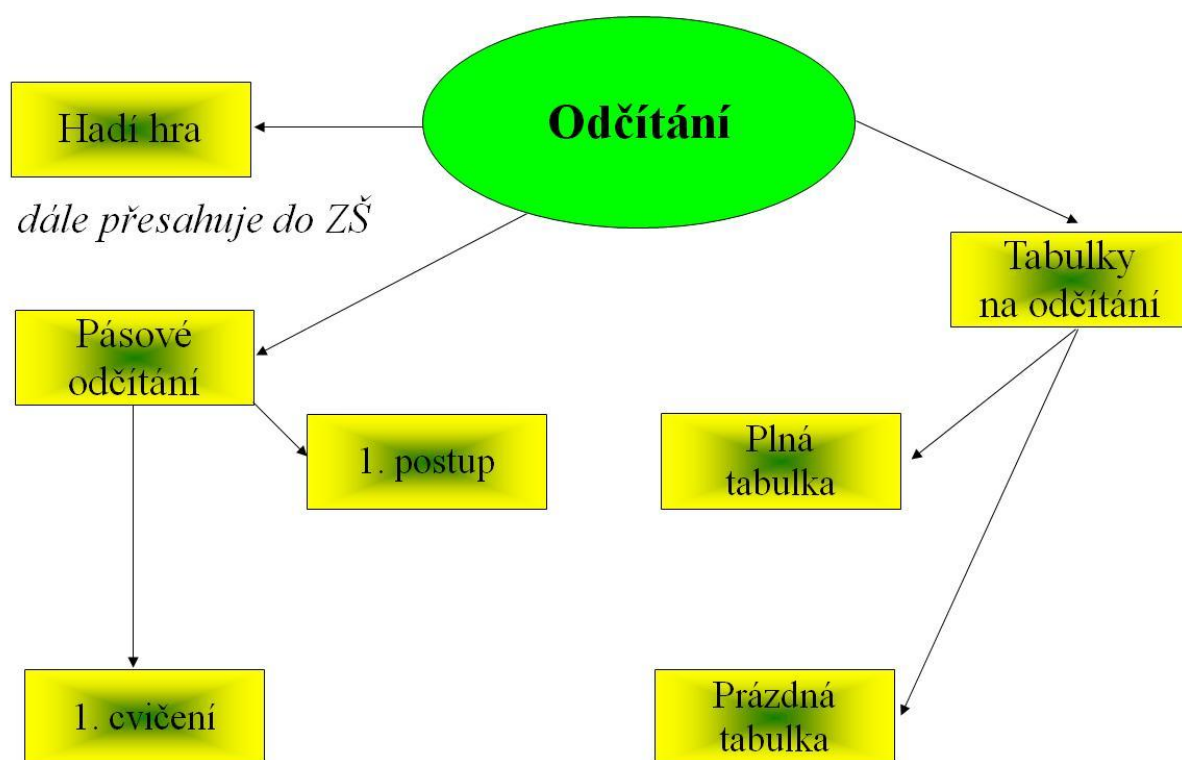
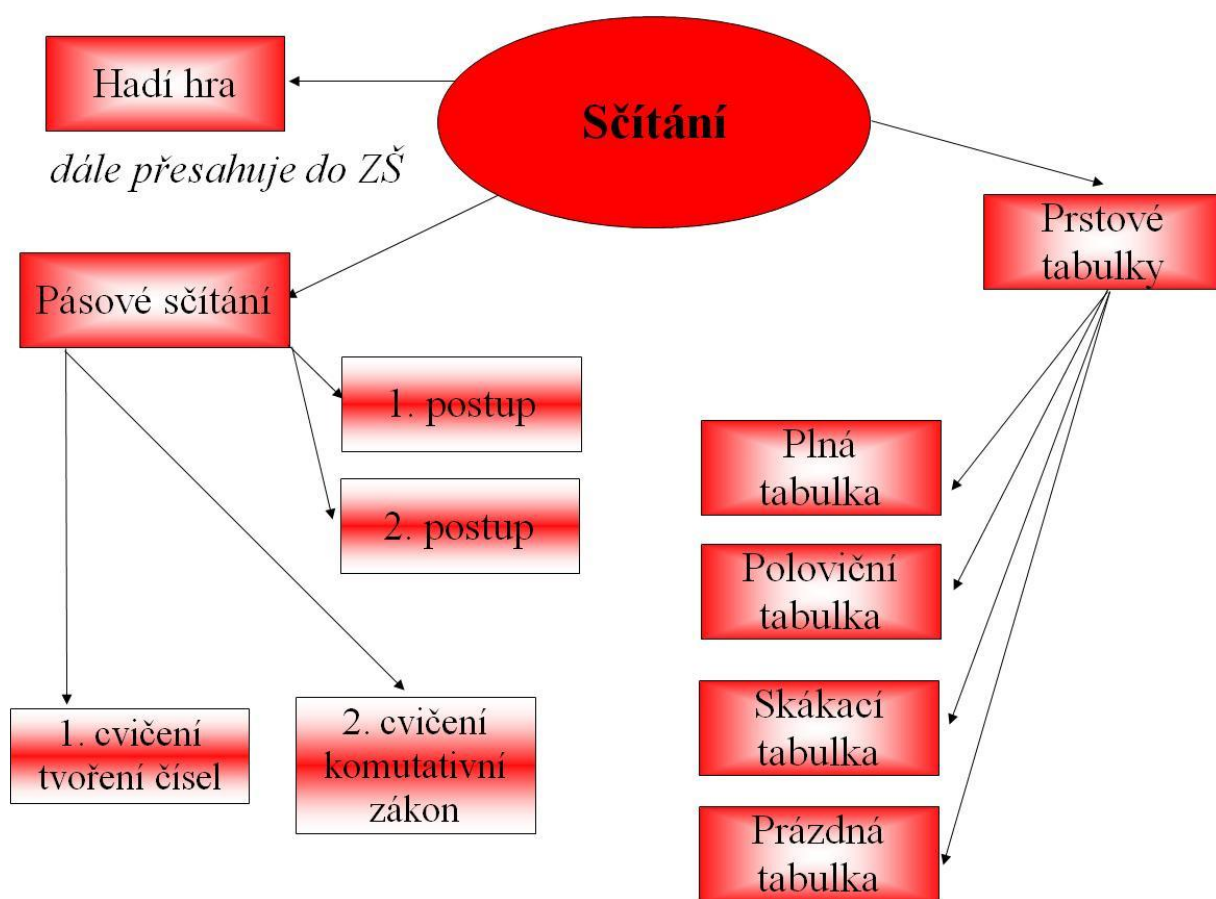
1. skupina 0 - 10

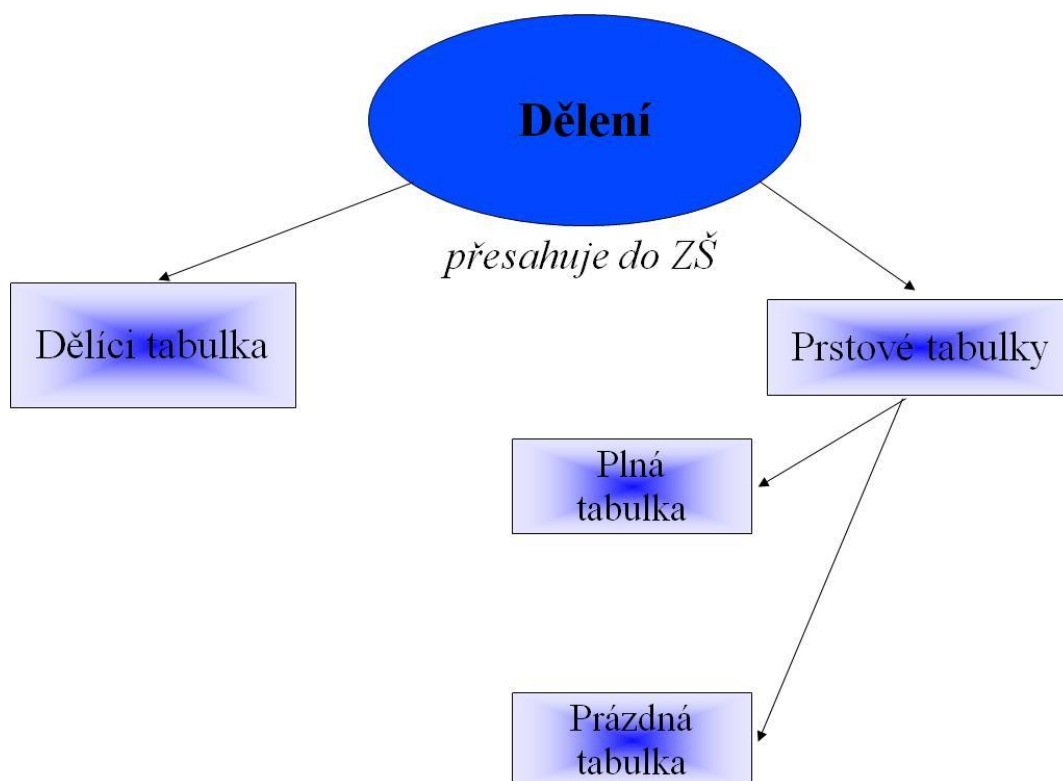
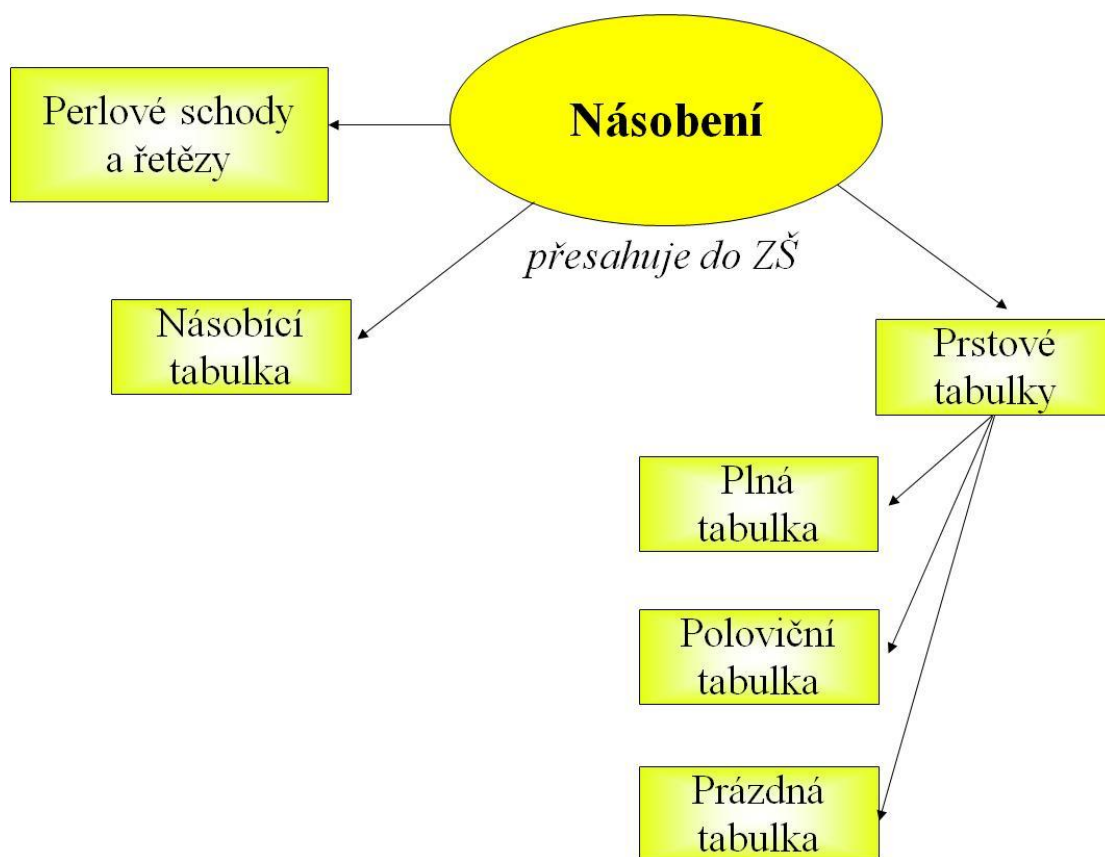

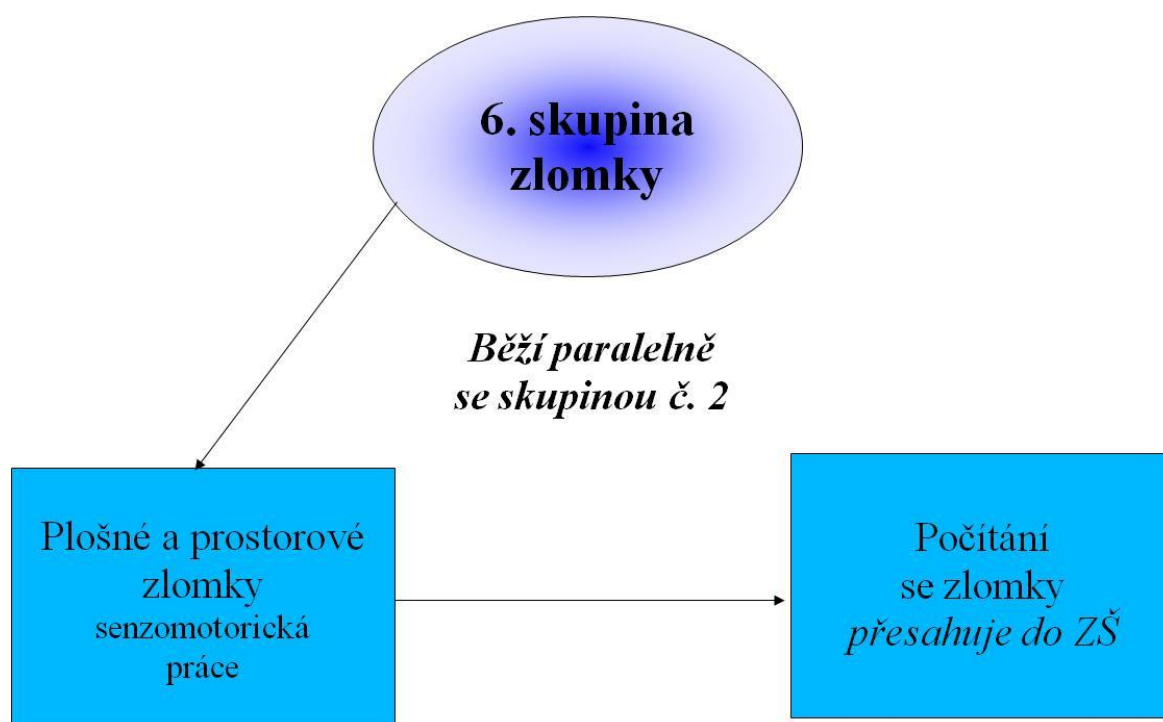
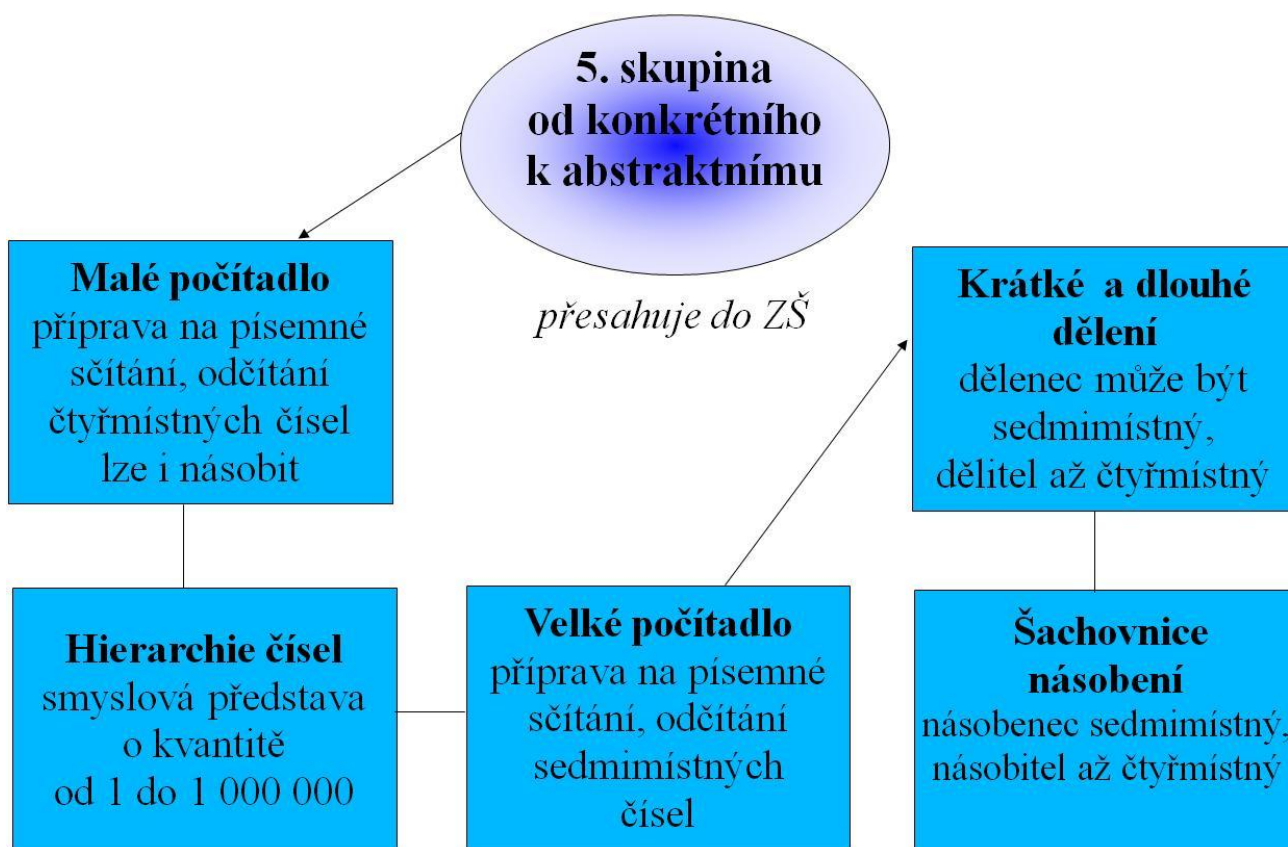
2. skupina desítková soustava

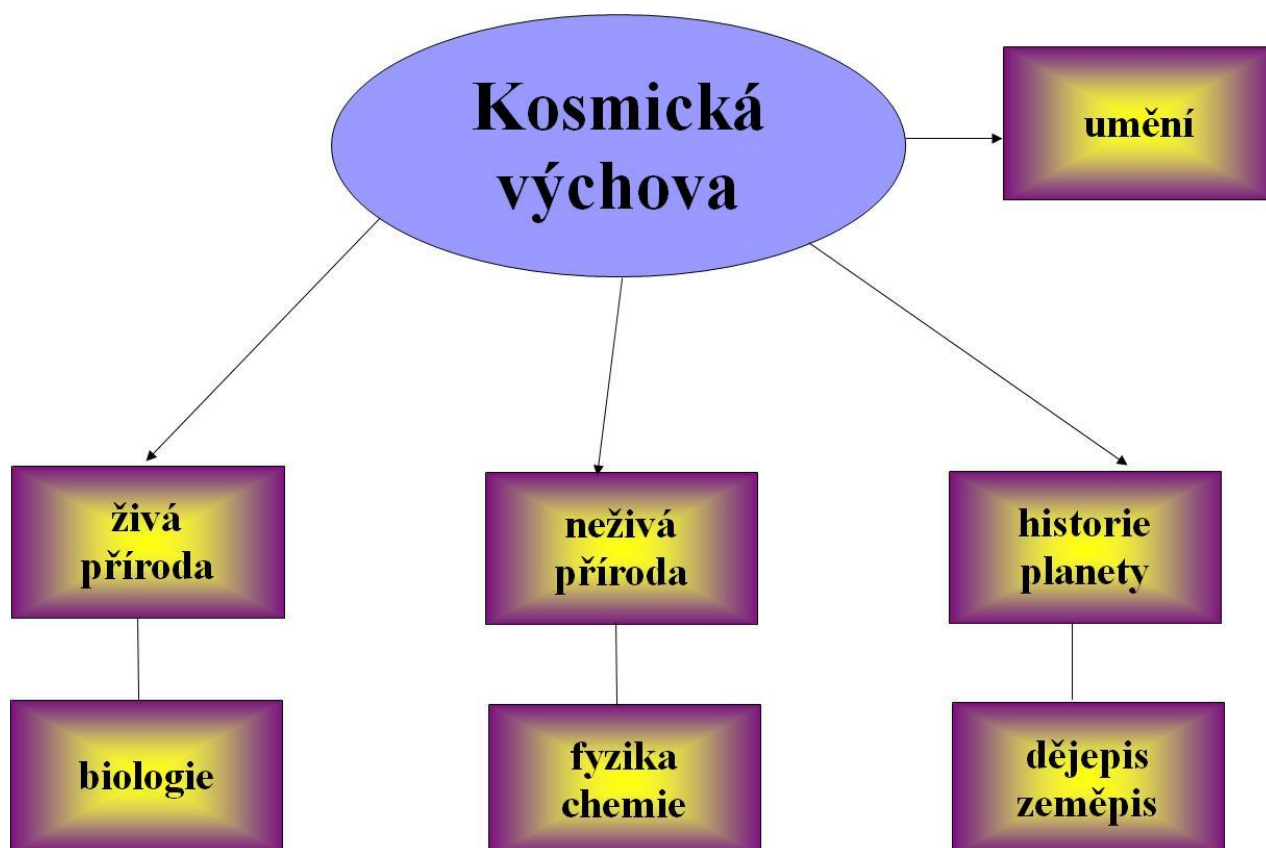

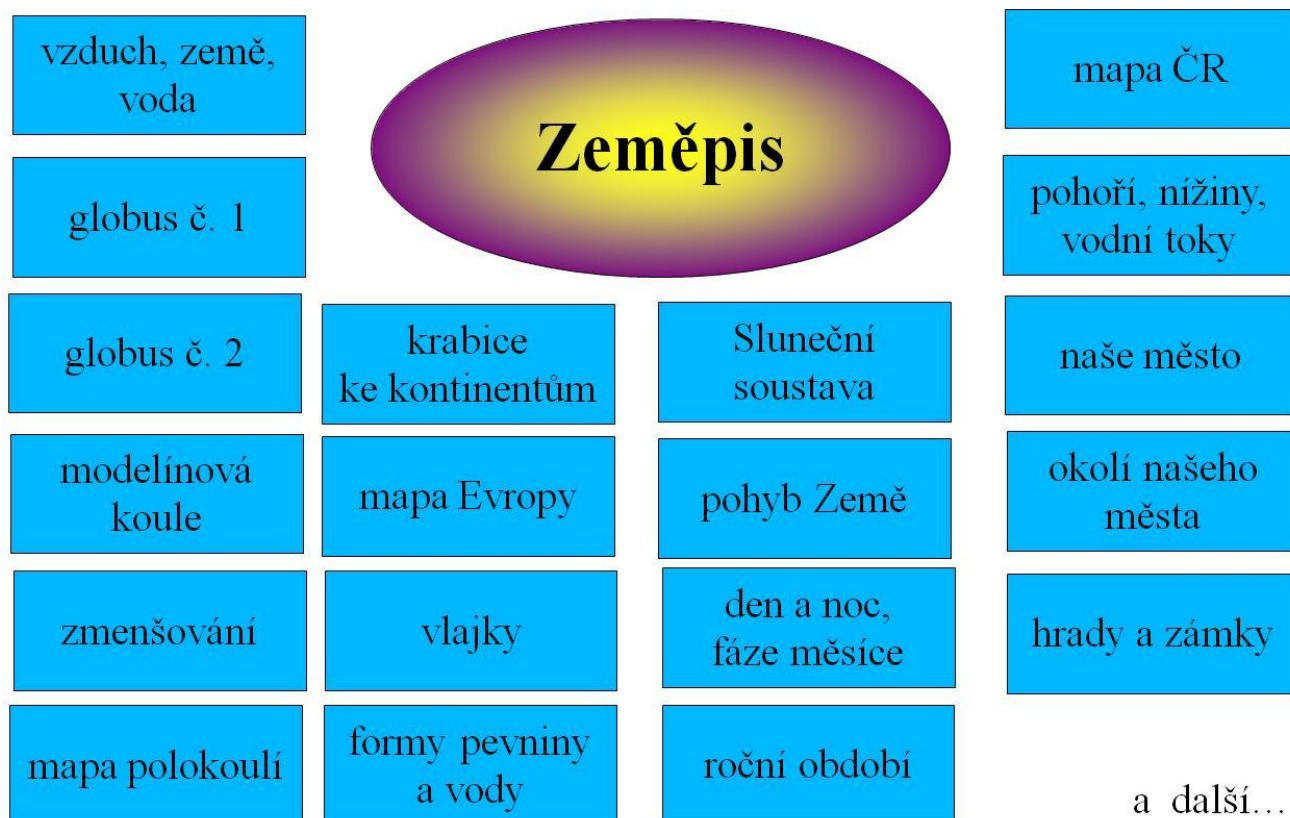
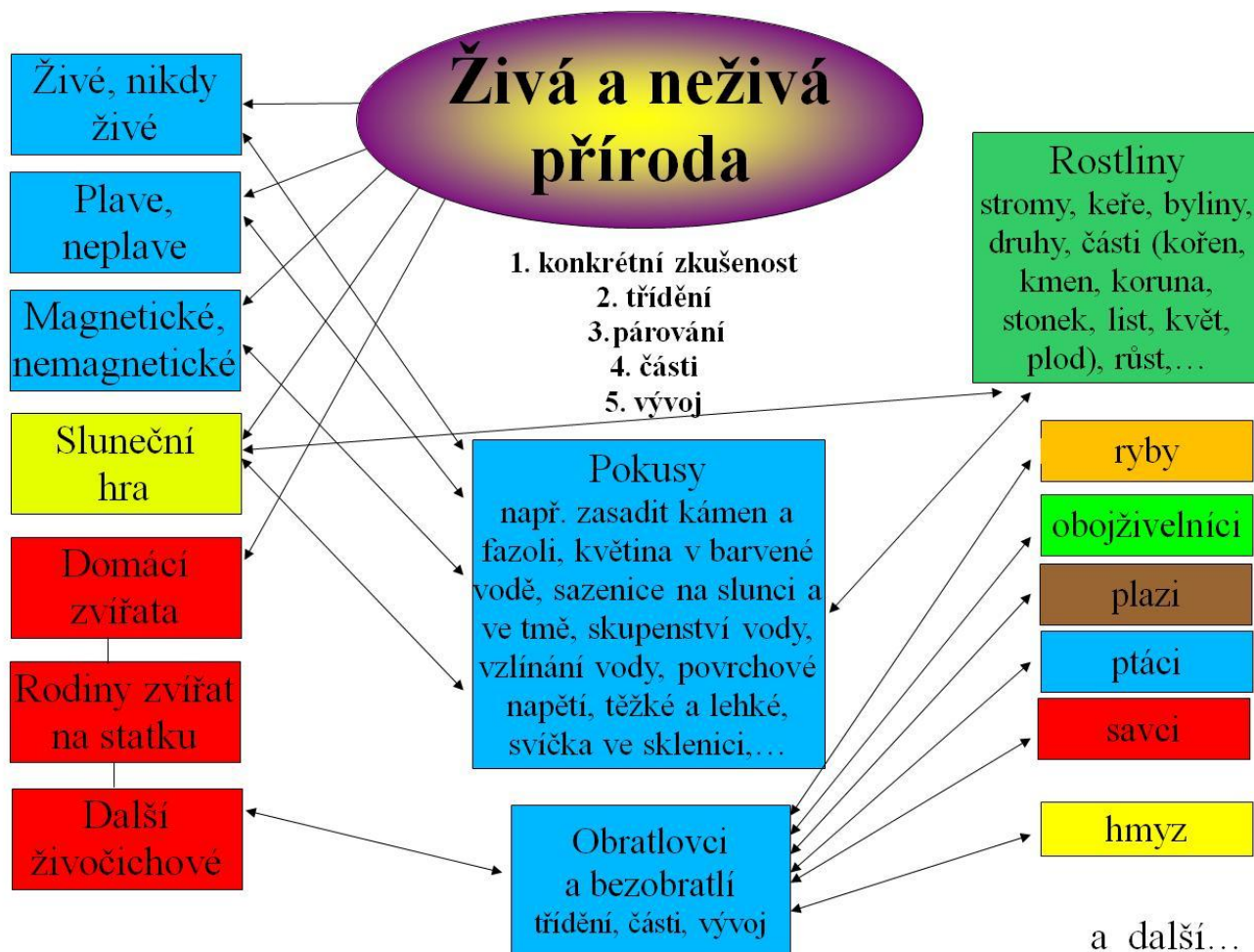

Principy:

1. je o výchově srdce, rovnováze vlastní existence, ocenění zázraku života, rovnosti, respektu k živému i neživému
2. důležitými principy práce jsou celistvost, propojení, izolace vlastnosti a izolace obtížnosti
3. prolíná se všemi oblastmi Montessori pedagogiky
4. nosné jsou projekty, pokusy, experimenty, diskuse
5. vždy od blízkého, známého ke vzdálenému, neznámému
6. postup:
 - 1) konkrétní zkušenost
 - 2) práce s předměty, obrázky
 - 3) práce s obrázky a názvy
 - 4) záznamy experimentů
 - 5) práce se symboly

Témata projektů se řídí zkušenostmi a zájmy dětí a tematickým plánem zpracovaným na daný školní rok.

Dějiny

Hry na chápání času

Narozeninová hra

Hodiny

Vnímání delších časových úseků

Hra s věky členů rodiny

Časová linie dějiny Země

Hry na chápání posloupnosti

Linka života, knížka života

Umění

Výtvarné činnosti

Hudební činnosti

Dějiny umění

Pracovní činnosti

Taneční a dramatické činnosti

Kultura národů

Integrované tematické bloky

Níže popsané integrované bloky, zahrnující různé integrované části (tematické okruhy), slouží jako podklad a inspirativní rámec pro projektovou práci s dětmi v rámci kosmické výchovy, která zahrnuje poznatky z různých oblastí lidského bytí (matematiky, jazyka, botaniky, biologie, geografie, historie, umění,...), je integrujícím prvkem Montessori pedagogiky a spojuje všechny její oblasti tak, aby děti získávaly poznatky o světě v souvislostech a vytvářely si tak celistvý obraz. Pojem kosmická výchova je obdobou toho, jak chápal svět J. A. Komenský, tedy vnímání, spojování a chápání souvislostí věcí a jevů jako jednotného celku. Integrace poznatků v rámci kosmické výchovy pomáhá dítěti pochopit řád světa a souvislosti života kolem nás, najít v něm své místo, poznat sebe sama a naučit se komunikovat s okolím. Uvedené integrované bloky a jejich jednotlivé části slouží jako inspirace pro přípravu konkrétních projektů a aktivit, které lze rozložit do několika tematických celků v průběhu školního roku. Volbu projektů a jejich časové rozložení stanovují pedagogové podle konkrétního věkového složení dětí, jejich zájmů, potřeb a možností v rámci přípravy třídního vzdělávacího programu pro daný školní rok, konkrétní pojetí realizace pak v rámci svých osobních příprav (forma příprav není stanovena, záleží na individuálních potřebách, schopnostech a zkušenostech jednotlivých pedagogů). Zařazování témat se řídí především konkrétními, aktuálními zájmy a potřebami dětí, pedagogové třídy proto mají možnost měnit časové zařazení plánovaných témat, případně některá z témat nezařadit a naopak zařadit dle situace i jiná témata. Základem všech projektů je prožitkové učení a zprostředkování informací smyslovou formou. Hodnocení projektů probíhá ústně (v rámci provozních porad pedagogického týmu, pořádaných dle potřeby, zpravidla jednou týdně), případně poznámkami do osobních příprav pedagogů. Hodnocení výsledků vzdělávání dětí probíhá formou zápisů do evaluačních tabulek pro jednotlivé oblasti pedagogiky Marie Montessori, vytvořených pro každé jednotlivé dítě.

I. Já a školka

Integrované části / Vzdělávací nabídka:

- **kdo jsem já** – rozhovory, modelové námětové hry a prožitkové hry na téma, jak se jmenuji, jaký jsem, co mám rád a co ne, jak se představím, moje rodina; záměrné pozorování a pojmenování prožitků a pocitů, cvičení v pojmenování pocitů a citů; pohybové a smyslové hry k poznávání vlastního těla, jeho možností, schopností a hranic (pohled do zrcadla, vnější části těla, pravá a levá ruka, co dovedou naše smysly, zdravotně zaměřená cvičení); nácvik návyků zdravé životosprávy a hygienických návyků (např. modelové ukázky mytí rukou, pitný režim apod.); pomůcky zejména z oblasti praktického života (zaměřené na získání dovedností sebeobsluhy a rozvoj jemné motoriky a koordinace oko-ruka), smyslové výchovy (rozvoj a třibení smyslů, pomůcky pro poznávání rozměrů, tvarů a barev) a rovněž vhodné pomůcky z oblasti jazyka (kovové útvary pro rozvoj jemné motoriky, uvolnění ruky v rámci přípravy na psaní, vizuální čtení formou rozpoznávání vlastního jména v písmu a tematických karet s přiřazováním obrázků a pojmů) a kosmické výchovy (pomůcky k pojmenování pocitů, smyslů, částí těla, členů rodiny); výtvarné, dramatické a sportovní činnosti; činnosti směřující k přirozené adaptaci dítěte a přinášející radost a uspokojení
- **co a kde ve školce najdu** – přirozené poznávání prostředí školky a záměrné pozorování a pojmenování předmětů a jevů a jejich vlastností (provázení učiteli či staršími dětmi), cvičení orientace ve školce (např. přiřazování fotografií k místům ve školce či jednotlivým detailům míst, hry zaměřené na rozvoj koordinace pohybu v prostoru), práce s prostorovými pojmy před, nad, za, pod, nahoře, dole,... při různých činnostech; práce se základními pomůckami z různých oblastí (smyslová výchova, matematika, jazyk, kosmická výchova) formou trojstupňové metody výuky se zapojením prostorových pojmů; pohybové činnosti pro rozvoj prostorové orientace a koordinaci pohybu v prostoru

- **kdo je kdo ve školce** – navozování příjemné atmosféry; přirozené verbální i neverbální komunikační aktivity, sociální a interaktivní hry, seznamovací písničky, říkadla a hry (např. posílání provázku či míče na elipse, představení s posíláním kamínku apod.), rozhovory a modelové námětové hry na téma, jak je mi ve školce, koho už znám, kdo je můj kamarád; pohybové hry se zapojením principu spolupráce; hudební a dramatické činnosti
- **pravidla ve školce** – průběžně i na elipsách modelové ukázky rolování koberečku, chození okolo koberečku, nošení židle, nošení nádobí, nalévání vody, přípravy stolu, otevírání a zavírání dveří, chůze po elipse, mytí rukou,...atd.; navozování okamžiků směřujících k ochraně zdraví, komunikace pravidel bezpečnosti (návuk pomalé chůze uvnitř školky, komunikace, modelové ukázky a návuk bezpečného pohybu mimo budovu školky a při pohybu v blízkosti dopravní komunikace, ukázky bezpečného nošení a práce s nůžkami apod.)
- **společná tvorba pravidel soužití** – přirozené setkávání s pozitivními vzory chování a vztahů, činnosti zaměřené na porozumění pravidlům vzájemného soužití, modelové hry, dramatizace a situační učení na téma, jak se zdravíme, jak se k sobě chováme, jak požádat o pomoc, jak spolupracujeme, jak řešíme konflikty, chodíme pomalu, mluvíme potichu, s pomůckami zacházíme jemně, uklízíme pomůcky, hlásíme odchod ze třídy,...; práce s pomůckami vhodnými pro návuk spolupráce ve dvojici (např. tajemné sáčky s tvary, hmatové párovací pomůcky) či ve větší skupině (využití trojstupňové metody výuky s různými pomůckami, společné konstruktivní činnosti); společné definování pravidel na elipsách; dramatické a pohybové činnosti
- **cvičení ticha** – návuk ticha na elipse (např. hra se špendlíkem upuštěným na talíř apod.), chvilky ticha během dne (např. na zazvonění zvonku, obrázek spícího dítěte apod.), další hry na ticho uvnitř i při pobytu venku (např. tichá pošta, pohybové hry se zastavením na signál apod.)
- **vzájemný respekt** – modelové hry a situační učení na téma zdvořilého chování (pozdrav, poděkování, prosba,...) a slovního řešení konfliktů (např. hra To se mi líbí / nelíbí), hry a cvičení s pojmenováním pocitů a práce s příslušnými souvisejícími pomůckami; modelové motivační hry na téma pomoc druhým, společná volba služeb ve dvojicích pro péči o prostředí školky (květiny, králíci, úklid po jídle, kalendář apod.); kooperativní pohybové hry při pobytu venku; dramatické činnosti

Charakteristika:

Tematický blok, vhodný zejména na začátek školního roku (některé části ale i během roku při nástupu nových dětí, po prázdninových pauzách či změnách atmosféry ve třídě), zaměřený na poznávání sama sebe a svých pocitů a utváření vztahu k prostředí školky, podpora adaptace a normalizace. Hlavním smyslem je učit děti vnímat, prožívat a vyjadřovat své pocity, potřeby a přání a zároveň vnímat své okolí – prostředí a děti i dospělé, mezi kterými se pohybují.

Hlavní cíle:

1. Dítě a jeho tělo – uvědomování si vlastního těla (v kontaktu se sebou i s okolím), zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (pohybová koordinace, pohyb a orientace v prostoru, sebeobslužné činnosti), ovládání pohybového aparátu a tělesných funkcí, rozvoj a užívání všech smyslů, rozvoj fyzické a psychické zdatnosti, osvojení si věku přiměřených praktických dovedností (sebeobslužné činnosti), osvojení si poznatků důležitých k podpoře zdraví, bezpečí a osobní pohody i pohody prostředí (hygienické návyky, pravidla bezpečnosti, péče o prostředí školky), vytváření zdravých životních návyků a postojů (denní režim, hygienické návyky, stravování)
2. Dítě a jeho psychika – a) Jazyk a řeč: rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních - vnímání, naslouchání, i produktivních - výslovnost, vytváření pojmů (umění naslouchat, sebeprezentace, pojmy spojené s tělem, pojmenování předmětů ve školce,

prostorové pojmy), rozvoj komunikativních dovedností (vyjádření pocitů, přání, potřeb, zdvořilé chování), osvojení si některých poznatků předcházejících čtení a psaní a další formy sdělení (vizuální čtení, výtvarné, hudební, pohybové a dramatické činnosti), b) Poznávací schopnosti a myšlenkové operace: posilování přirozených poznávacích citů - zvědavost, radost z poznávání (záměrné pozorování a pojmenování vlastností předmětů, jevů, prožitků, motivace k vhodnému výběru pomůcek, motivace prožívání radosti z práce s pomůckami, z vlastního úspěchu), c) Sebepojetí, city, vůle: poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě - uvědomění si vlastní identity, získání sebedůvěry, osobní spokojenosti (podpora sebeuvědomění i sebeovládání v prostředí školky, cvičení v pojmenování citů, projevování potřeb a přání)

3. Dítě a ten druhý – seznamování s pravidly ve vztahu k druhým, osvojování si elementárních poznatků, schopností a dovedností důležitých pro navazování a rozvíjení vztahů k druhým lidem, ochrana osobního soukromí a bezpečí ve vztazích s druhými dětmi a dospělými (sociální hry, situační učení, dramatické činnosti, činnosti zaměřené na porozumění pravidlům soužití)
4. Dítě a společnost – poznávání pravidel společenského soužití a jejich vytváření, rozvoj schopnosti žít ve společnosti ostatních lidí (spolupodílet se), přináležet k tomuto společenství, vnímat a přijímat základní hodnoty v tomto společenství uznávané, vytváření povědomí o mezilidských morálních hodnotách (pozitivní vzory chování, příklad učitele, společná tvorba pravidel, různorodé společné hry podporující přirozenou adaptaci dětí ve třídě a umožňující dětem se spolupodílet)
5. Dítě a svět – seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije, a vytváření pozitivních vztahů k němu (poznávání prostředí školky a okolí), osvojování si poznatků a dovedností potřebných k vykonávání jednoduchých činností v péči o okolí při spoluvytváření zdravého a bezpečného prostředí (společná péče o prostředí školky), vytváření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, s lidmi (podpora solidarity a vzájemné pomoci)

II. Moje tělo

Integrované části / Vzdělávací nabídka:

- **pohled do zrcadla, vnější části těla, pravá a levá strana** – pohybové hry k poznávání vlastního těla, cvičení v pojmenování částí těla, cvičení zaměřená na rozlišování pravé a levé strany, cvičení zaměřená na propojování pravé a levé hemisféry; pomůcky z oblasti praktického života (koordinace oko-ruka, propojování hemisfér, sebeobsluha), související pomůcky z oblasti smyslové výchovy (měření velikosti, šířky, délky částí těla s pomůckami pro poznávání rozměrů), matematiky (počítání s částmi těla, měření, vážení), jazyka (tematické karty pro vizuální čtení, kovové útvary a grafomotorická cvičení) a kosmické výchovy (pojmenování částí těla); výtvarné činnosti (např. obkreslování postavy)
- **5 smyslů** – smyslové a psychomotorické hry zaměřené na poznávání, tříbení a rozvoj jednotlivých smyslů, pohybové hry zaměřené na rozvoj smyslů (např. slepecké hry, hry na zvukový signál, hry s rozlišováním barev apod.); práce s pomůckami z oblasti smyslové výchovy (např. hmatové destičky, váhové destičky, teplotní lahvičky, chuťové a čichové lahvičky, zvukové válečky, barevné destičky, pomůcky na poznávání tvarů a rozměrů), související pomůcky z oblasti matematiky (vizuální počítání), jazyka (psaní do krupice, tematické karty pro vizuální čtení, pomůcky pro rozvoj zrakového rozlišování a koordinace oko-ruka, sluchové rozlišování hlásek) a kosmické výchovy (pojmenování smyslů a počítků); hudební činnosti

- **pocity** – přirozené i záměrné pozorování a pojmenování prožitků a pocitů, rozhovory, prožitkové a modelové hry a situační učení na téma, jak se cítím, co je mi příjemné a co ne, co mě potěší, rozzlobí, rozesmutní, unaví, vystraší, ..., cvičení v pojmenování pocitů; související pomůcky z oblasti smyslové výchovy (smyslové poznávání a pojmy, barvy a pocity z nich), jazyka (tematické karty pro vizuální čtení, psaní do krupice, vyprávění situací a souvisejících pocitů) a kosmické výchovy (pojmenování pocitů); dramatické a výtvarné činnosti (tvořivé neverbální znázornění pocitů), kooperativní pohybové hry, společné konstruktivní a kreativní estetické činnosti podporující přátelství a spolupráci
- **co tělo dokáže, co potřebuje, poslouchám své tělo, chráním své tělo (zdraví a bezpečnost)** – zdravotně zaměřená cvičení, rovnovážná cvičení, pohybové hry a výlety pro rozvoj fyzické zdatnosti, relaxační cvičení; informace o zdravém životním stylu prožitkovou formou, smyslovým poznáváním, modelovými hrami a konkrétně-názornými pomůckami (čas na práci - odpočinek - spánek, hygienické návyky, zdravá strava - pyramida zdraví); informace o bezpečnosti a ochraně zdraví doma, ve školce, na ulici (první pomoc, jak zavolat záchranku, požární bezpečnost, ochrana před cizími lidmi, pomoc druhým v ohrožení) prožitkovou formou (modelové hry, návštěva zdravotníka, požárníka, policisty ve školce, pokusy a experimenty); práce se souvisejícími pomůckami z praktického života (jak ošetřit poranění, pomůcka pro nácvik čištění zubů, péče o čistotu prostředí), smyslové výchovy (ochutnávky zdravých potravin), jazyka (tematické karty pro vizuální čtení) a kosmické výchovy (tematické karty se souvisejícími pojmy, vyprávění příběhů dle časové souslednosti); pohybové a dramatické hry
- **co je uvnitř v těle (anatomie)** – tematické pomůcky z jazyka a kosmické výchovy (obrázkové karty pro vizuální čtení, puzzle s vnitřní stavbou těla, velké látkové puzzle kostra a orgány, malý model lidského těla), pohybové a prožitkové hry (poznáváme kostru, poslech srdce a měření tepu apod.), práce s encyklopediemi
- **prenatální vývoj člověka a životní cyklus člověka** – tematické pomůcky z jazyka a kosmické výchovy (obrázkové karty pro vizuální čtení, puzzle vývoj člověka v těhotenství, puzzle s věky lidí), práce s encyklopediemi, sdílení vlastních zkušeností, samostatný slovní projev (jak maminka nosila mladší sourozence, jak sourozenci rostli), prožitkové hry (např. hra s věky členů rodiny), pohybové a dramatické hry, tvorba rodinných stromů, projekce do matematiky (počítání s věky členů rodiny)
- **každé tělo je jiné, ale přitom stejné** – poznávání jiných ras a národností prožitkovou a smyslovou formou (komunitní kruhy a rozhovory s cizinci ve školce a životě v jejich zemích, návštěvy rodičů cizinců ve školce, smyslové poznávání cizích zemí – předměty, obrázky, ochutnávky jídla, poslech hudby apod.), co všichni lidé potřebují (žijí na různých místech jinak, mluví různým jazykem, ale všichni pro život potřebují totéž); související pomůcky z kosmické výchovy (krabice ke kontinentům), práce s encyklopediemi
- **všichni máme stejné předky (historie lidstva)** – rozhovory a smyslové poznávání blízké historie (návštěvy prarodičů ve školce, vyprávění, jaké to bylo dřív, když byla máma / babička / prababička malá, výstava předmětů), návštěva muzea historie; zprostředkování obecných časových pojmů (včera / dnes / zítra) prožitkovou formou; související pomůcky z kosmické výchovy (tematické karty k vývoji člověka, časová osa, dinosauři), práce s encyklopediemi, projekce do matematiky (práce s obecnými časovými pojmy i jejich číselným vyjádřením, tvorba víceciferných čísel)

Charakteristika:

Tematický blok zaměřený na poznávání sebe sama, vlastního těla, jeho možností, potřeb i hranic, způsobů, jakými vnímáme, poznáváme a reagujeme na svět kolem nás i na náš svět vnitřní, a také způsobů, jakými o své tělo pečujeme. Hlavním smyslem je rozvíjet a kultivovat používání smyslů a vést děti k umění prožívat a vyjadřovat své pocity, posílit uvědomění si svého těla a jeho potřeb a

vést děti ke zdravé péči o něj a rovněž vést děti k toleranci a pochopení sounáležitosti s lidmi každého věku a každé národnosti.

Hlavní cíle:

1. Dítě a jeho tělo – uvědomování si vlastního těla, rozvoj a užívání všech smyslů, rozvoj fyzické a psychické zdatnosti, osvojení si poznatků o těle a jeho zdraví a poznatků důležitých k podpoře zdraví a osobní pohody, vytváření zdravých životních návyků a postojů
1. Dítě a jeho psychika – a) Jazyk a řeč: rozvoj řečových schopností (nové pojmy, vlastní vyprávění), rozvoj komunikativních dovedností (cvičení ke sdílení vjemů a pocitů, kooperativní hry), rozvoj dalších forem sdílení (pohybem, dramatizací, výtvarnou či hudební činností), u starších dětí další osvojování poznatků předcházejících čtení a psaní (tematické pomůcky z kosmické výchovy pro vizuální čtení a práci s písmeny), b) Poznávací schopnosti a myšlenkové operace: rozvoj, zpřesňování a kultivace smyslového vnímání, rozvoj paměti a pozornosti (smyslové hry posilující koncentraci, smyslovou a následně i myšlenkovou paměť), rozvoj tvořivého sebevyjádření, posilování přirozených poznávacích citů a vytváření základů pro práci s informacemi (zjišťování informací doma, práce s encyklopediemi), rozvoj tvořivosti (řešení problémů, tvořivé sebevyjádření), u starších dětí osvojení si elementárních poznatků o znakových systémech (abeceda, číslice); c) Sebepojetí, city, vůle: poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě a získávání relativní citové samostatnosti (kdo jsem já, jaký jsem, jsem dobrý takový, jaký jsem), rozvoj schopnosti prožívat a vyjadřovat pocity, získávání schopnosti záměrně řídit svoje chování (sociální hry a situační učení pro podporu sebeovládání, verbální řešení konfliktů apod.), uvědomění si vlastní identity (odkud jsem se vzal, kdo jsem)
2. Dítě a ten druhý – ochrana osobního soukromí a bezpečí (právo na soukromí, moje tělo je mé, nedělej mi, co je mi nepříjemné), posilování prosociálního chování (empatie a tolerance), vytváření prosociálních postojů (respekt ke každému věku, národnosti), rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností verbálních i neverbálních
2. Dítě a společnost – poznávání pravidel společenského soužití (tělo, city a společenská pravidla), rozvoj schopnosti žít ve společnosti ostatních lidí, přináležet k tomuto společenství a vnímat a přijímat základní hodnoty v tomto společenství uznávané, vytváření povědomí o mezilidských morálních hodnotách, seznamování se světem lidí, společenské kultury, rozvoj základních společenských návyků i schopnosti projevat se autenticky, chovat se autonomně a prosociálně se přizpůsobovat
3. Dítě a svět – osvojení si poznatků a dovedností potřebných k vykonávání jednoduchých činností v péči o okolí při spoluvytváření zdravého a bezpečného prostředí (praktické činnosti v péči o okolí, péče a pomoc druhým), vytváření povědomí o sounáležitosti se všemi lidmi, vytváření elementárního povědomí o širším přírodním, kulturním a technickém prostředí a jeho vývoji a proměnách

III. Moje místo

Integrované části / Vzdělávací nabídka:

- **můj domov** – komunitní kruhy na téma, co je domov, kdo bydlí u nás doma, jak to doma vypadá, voní, můj pokoj, co dělám, když přijdu ze školky, s kým si hraju, nejmilejší hračka, knížka apod., co dělají rodiče, když jsem ve školce, co dělám já, co je moje práce, jak pomáhám, ..., sdílení a komentování zážitků, samostatný slovní projev, řečová cvičení; návštěvy rodičů ve školce, společné oslavy, výstavy předmětů z domova, sdílení oblíbených

předmětů; praktické činnosti (péče o prostředí, vaření, výroba předmětů domácí potřeby), výtvarné činnosti (zobrazení pocitů, výroba přání, dárků); práce se souvisejícími pomůckami z praktického života (péče o prostředí a druhé, nácvik uvítání, pohoštění), smyslové výchovy (pomůcky na poznávání vůní, chutí, zvuků,...), matematiky (počítání členů rodiny, přiřazování věků a čísel), jazyka (psaní do krupice, skládání jmen z pohyblivé abecedy) a kosmické výchovy (tematické karty s denními činnostmi, povoláními, pocity, rodinou,...)

- **mé „druhé domovy“ (prarodiče, kamarádi, školka)** – komunitní kruhy, vyprávění zážitků, sdílení fotografií apod. na téma, koho mám rád, s kým si hraju, co mi kamarádi dávají (učí) a co dávám já jim (učím je, pomáhám), samostatný slovní projev, řečová cvičení; modelové hry a situační učení na téma, jak se chovat k přátelům, jak pomáhat; jaká je moje školka (připomenutí orientace a pravidel), mapování školky, zahrady a okolí školky formou výletů a průzkumných cest, tvorba map (princip mapy – obkreslení ruky, zmenšování na malý papír), práce s bludišti, grafické činnosti a grafomotorická cvičení; dramatické činnosti
- **můj dům, moje ulice, moje město, moje země** – tvorba knížek Moje místo, činnosti a cvičení k zapamatování vlastní adresy, poznávání Prahy a ČR prožitkovou formou (výlety, rozhovory a komentování zážitků, poslech, četba a vyprávění pohádek, různé formy poznávání typických předmětů, rostlin, zvířat, jídel, tradic a zvyků, umění, architektury, vlajka, státní znak, hymna); výlety na typická, zajímavá místa v Praze, výlety za českým uměním; práce s encyklopediemi; práce s tematickými pomůckami z kosmické výchovy (mapa ČR, vlajky, předměty a obrázkové karty k Praze a ČR), praktické činnosti (vaření), výtvarné, hudební, dramatické, taneční činnosti (vlastní vyprávění, přednes, recitace, zpěv, dramatizace), konstruktivní činnosti
- **planeta Země** – pokusy a smyslové hry na téma země, voda, vzduch, oheň, řešení myšlenkových a praktických problémů (pokusy jako důkazy abstraktních pojmů); výroba modelu Země z plastelíny (zemský povrch a jádro), keramické hlíny (kontinenty a oceány), poznávání kontinentů prožitkovou formou (typické předměty, zvířata a rostliny, jídlo, vůně, hudba,..., návštěvy cizinců ve školce, výtvarná tvorba, dramatizace s kostýmy, stavba modelů typických obydlí, vaření a ochutnávky typických jídel, poznávání koření,...); práce s tematickými pomůckami z kosmické výchovy (formy vody a pevniny, hmatové glóby, puzzle, mapa polokoulí, mapa Evropy, vlajky, krabice ke kontinentům, tematické karty k přírodním elementům) a dalšími souvisejícími pomůckami ze všech oblastí (praktický život, smyslová výchova, matematika, jazyk); práce s encyklopediemi, seznamování se sdělovacími prostředky (internet, časopisy, dokumentární pořady); zprostředkování informací, jak naši planetu chránit (formou pokusů dokazujících, co k životu potřebujeme), a praktické činnosti a hry směřující k získání informací o smysluplných činnostech k ochraně životního prostředí (třídění odpadu, šetření vodou, jídlem, ohleduplné chování ke všemu živému)
- **Země ve vesmíru** – příběh o Velkém třesku prožitkovou formou, zprostředkování informací na téma Sluneční soustava a její planety, pohyb Země (roční období, den a noc), gravitace, magnetismus apod. smyslovou formou, formou pokusů či s použitím konkrétně-názorných pomůcek, řešení myšlenkových a praktických problémů (pokusy jako důkazy abstraktních pojmů); návštěva Planetária, práce s encyklopediemi, seznamování se sdělovacími prostředky (internet, časopisy, dokumentární pořady); zprostředkování obecných i konkrétních časových pojmů prožitkovou formou (smyslové hry na vnímání času, zapojení měření času do práce s různými pomůckami, dramatizace časového rozdělení dne / týdne dle činností, pohybové a dramatické hry s kalendářem ročních období apod.); práce se souvisejícími pomůckami z kosmické výchovy (model planet, model pohybu Země s baterkou, karty a knížky ke Sluneční soustavě, vzdálenosti planet s provázky, kalendář ročních období, hodiny); výtvarné činnosti, pohybové a dramatické činnosti (hry s planetami, hry s kalendářem ročních období), grafické činnosti (práce se symbolickým vyjádřením), projekce do matematiky (počítání, měření vzdáleností, měření a číselné vyjádření času – hodiny, kalendář, tvorba velkých čísel,...)

Charakteristika:

Tematický blok, vhodný pro rozdělení do několika užších celků, zaměřený na poznávání svého místa v okolním světě a utváření vztahu k nejbližšímu okolí (rodina, přátelé) i k širšímu prostředí, ve kterém žijeme (naše země i Země). Hlavním smyslem úvodního tematického okruhu je vést děti k uvědomění si, kde jsem doma, kde se cítím dobře, kam patřím, a k vnímání důležitosti vztahů i toho, jak vztahy vytvářet a pěstovat a jak být ve vztazích nápomocný. Hlavním smyslem návazných tematických okruhů je získávání schopnosti orientace v nejbližším okolí a následně objevování krás naší země i celé naší planety a uvědomění si, že jsme všichni součástí jednoho společného vesmíru.

Hlavní cíle:

1. Dítě a jeho tělo – rozvoj pohybových schopností (pohybové hry pro rozvoj koordinace, orientace v prostoru při mapování prostředí, hudebně-pohybové činnosti v souvislosti s tématem umění), rozvoj fyzické a psychické zdatnosti (poznávací činnosti v okolí, průzkumné výpravy, výlety), zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (pohybové a dramatické hry, praktické činnosti, pokusy), rozvoj a užívání všech smyslů (zprostředkování informací smyslovými vjemy, prožitkovou formou), osvojení si věku přiměřených praktických dovedností (praktické činnosti v péči o sebe, druhé a prostředí), osvojení si poznatků důležitých k podpoře osobní pohody a pohody prostředí, osvojení si poznatků důležitých k podpoře zdraví a bezpečí (pravidla bezpečného pohybu v souvislosti s výlety)
2. Dítě a jeho psychika – a) Jazyk a řeč: rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností (nové pojmy, přednes, recitace, zpěv, poslech i vlastní vyprávění příběhů, artikulační a řečové hry, rytmizace), rozvoj komunikativních dovedností (sociální a interaktivní hry pro rozvoj přátelství, komentování aktivit, sdílení zážitků), osvojení si některých poznatků předcházejících čtení a psaní (vizuální čtení, grafomotorická cvičení, hry se slovy a písmeny, sluchové rozlišování, hmatová písmena, pohyblivá abeceda) a další formy sdělení (výtvárné či grafické ztvárnění, pohybové činnosti, dramatizace, hudební činnosti), b) Poznávací schopnosti a myšlenkové operace: posilování přirozených poznávacích citů, rozvoj, kultivace a zpřesňování smyslového vnímání, rozvoj paměti a pozornosti, u starších dětí osvojení si elementárních poznatků o znakových systémech (abeceda, číslice, různé grafické symboly), vytváření pozitivního vztahu k učení a vytváření základů pro práci s informacemi (práce s encyklopediemi a dalšími informačními zdroji), c) Sebepojetí, city, vůle: poznávání sebe sama (ve vztahu k prostředí školky, domova, v širším kontextu – mé místo ve vesmíru), rozvoj dovedností umožňujících vyjádřit dojmy a prožitky, získání schopnosti záměrně řídit svoje chování (cvičení pro rozvoj vůle, vytrvalosti a sebeovládání), rozvoj a kultivace mravního a estetického vnímání
3. Dítě a ten druhý – posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (domov, školka, lidé z okolí), seznamování s pravidly chování ve vztahu k druhému (naše i jiné kultury, příběhy s estetickým a morálním obsahem), vytváření prosociálních postojů (sociální citlivost, tolerance, přizpůsobivost), rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností verbálních i neverbálních
4. Dítě a společnost – rozvoj schopnosti žít ve společnosti ostatních lidí (spolupodílet se), přináležet k tomuto společenství, vnímat a přijímat hodnoty v tomto společenství uznávané, rozvoj základních kulturně společenských postojů a návyků a schopnosti se prostředí přizpůsobovat a zvládat jeho změny, seznamování se světem lidí, kultury a umění a vytváření povědomí o existenci jiných kultur, rozvoj estetického vkusu
5. Dítě a svět – poznávání prostředí, ve kterém žijeme, a vytváření pozitivního vztahu k němu, vytváření elementárního povědomí o širším přírodním, kulturním i technickém prostředí,

jeho rozmanitosti, vývoji a proměnách, poznávání jiných kultur a vytváření povědomí o sounáležitosti s naší planetou

IV. Rodina a přátelství, láska a tolerance

Integrované části / Vzdělávací nabídka:

- **koho mám rád, moje rodina, přátelé** – přirozené pozorování života v nejbližším okolí, rozhovory a komunitní kruhy na téma rodina a přátelé, co znamená rodina a domov, jak se doma cítíme, co znamená přátelství, na koho a kam se těšíme; návštěvy rodičů a sourozenců ve školce; výtvarné, hudební a dramatické činnosti (kreativní verbální i neverbální vyjádření pocitů a citů); sdílení fotografií, oblíbených předmětů, knih, pohádek, hudby spojených s domovem; činnosti směřující k navození příjemné atmosféry
- **pravidla ve vztazích, rituály, tradice a zvyky** – rozhovory a komunitní kruhy na téma, jak doma žijeme, jaká máme pravidla, co děláme spolu, jak si hrajeme, kam spolu chodíme, kam jezdíme na výlety, jak slavíme narozeniny, svátky, co dělá rodina / přátelé pro mě, co můžu dělat pro svou rodinu / přátele já, modelové hry a situační učení na téma, jak se k sobě chovat, přijetí a odmítnutí, slovní řešení konfliktů, cvičení k vyjádření pocitů a projevování citů; praktické a výtvarné činnosti (péče o prostředí, příprava pohoštění, výroba dárků, přání, se staršími dětmi psaní dopisů); praktické činnosti a cvičení na téma jak přivítat a pohostit návštěvu; příprava a realizace společných oslav; společné kreativní činnosti, konstruktivní činnosti a kooperativní hry pro nácvik pravidel spolupráce; činnosti směřující k motivaci k pomoci druhým; příběhy s estetickým a morálním obsahem
- **tradice a zvyky v jiných zemích a kulturách** – v souvislosti s oslavami konkrétních svátků (např. Vánoce – jak je prožívají a slaví děti ze školky, které se narodily v zahraničí) formou návštěv cizinců ve školce, smyslového a prožitkového poznávání (pohádky a příběhy, typické činnosti, jídlo, vůně, zvyky,...)

Charakteristika:

Tematický blok zaměřený na poznávání svého místa ve světě, respektive v rodině a nejbližším okolí, a uvědomování si důležitosti vztahů i toho, jak vztahy vytvářet a pěstovat a jak být ve vztazích nápomocný. Hlavním smyslem je vést děti k sebeuvědomění, ale současně k toleranci, empatii a pomoci druhým.

Hlavní cíle:

1. Dítě a jeho tělo – zdokonalování hrubé i jemné motoriky (tanec a pohybová cvičení, praktické činnosti související s tradicemi a zvyky např. vánočními – výtvarné činnosti, vaření, pečení apod.), osvojení si věku přiměřených praktických dovedností (praktické činnosti v péči o sebe, druhé a prostředí), rozvoj a užívání všech smyslů (smyslové poznávání – chutě, vůně), osvojení si poznatků důležitých k podpoře osobní pohody a pohody prostředí
2. Dítě a jeho psychika – a) Jazyk a řeč: rozvoj řečových dovedností (nové pojmy, přednes, recitace, zpěv, čtení, poslech a vyprávění příběhů, dramatizace), rozvoj komunikativních dovedností (sociální hry pro rozvoj přátelství), osvojení si některých poznatků předcházejících čtení a psaní (hry s písmeny, slabikování a rytmičtější, u starších dětí nácvik psaní – krupice, hmatová písmena, skládání slov z pohyblivé abecedy) a rozvoj dalších forem sdělení (dramatizace, zpěv, výtvarné činnosti), b) Poznávací schopnosti a myšlenkové operace: rozvoj, zpřesňování a kultivace smyslového vnímání (záměrné verbální i neverbální popisování a znázorňování smyslových dojmů a pocitů), rozvoj představivosti a tvořivosti (prožitkové hry, tvořivé sebevyjádření), c) Sebepojetí, city, vůle:

poznávání sebe sama a získávání relativní citové samostatnosti (kdo jsem já, jaký jsem, jsem dobrý takový, jaký jsem), rozvoj schopnosti sebeovládání (trpělivost, tolerance, pomoc druhým), rozvoj schopnosti vytvářet a rozvíjet citové vztahy a city plně prožívat a rozvoj dovedností umožňujících city a pocity vyjádřit (aktivity a hry s vyjadřováním pocitů)

3. Dítě a ten druhý – seznamování s pravidly chování ve vztahu k druhému a osvojení si dovedností pro navazování vztahů (sociální hry s tématem přátelství, jak přivítat a pohostit návštěvu), posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (pomoc druhým), vytváření prosociálních postojů (sociální citlivost, tolerance, přizpůsobivost), rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností verbálních i neverbálních, rozvoj kooperativních dovedností (např. společná příprava vánočního setkání), ochrana osobního soukromí a bezpečí (přijetí a odmítnutí - sociální hry, situační učení, dramatizace, čtení a vyprávění, příběhy s estetickým a morálním obsahem)
4. Dítě a společnost – poznávání pravidel společenského soužití a jejich spoluvytváření, rozvoj schopnosti žít ve společnosti ostatních lidí (spolupodílet se), přináležet k tomuto společenství a vnímat a přijímat hodnoty v tomto společenství uznávané, rozvoj základních kulturně společenských postojů a návyků, vytvoření povědomí o základních mezilidských morálních hodnotách, seznamování se světem lidí, kultury a umění, vytváření povědomí o existenci jiných kultur a národností, rozvoj společenského a estetického vkusu
5. Dítě a svět – poznávání prostředí, ve kterém žijeme, a vytváření pozitivního vztahu k němu, poznávání jiných kultur, osvojení si poznatků a dovedností potřebných k vykonávání jednoduchých činností v péči o okolí, vytváření povědomí o vlastní sounáležitosti s druhými lidmi

V. Příroda kolem nás

Integrované části / Vzdělávací nabídka:

- pojetí vzdělávací nabídky společné pro všechny její integrované části: přirozené i záměrné pozorování přírody a jejích proměn, vzájemné sdílení zážitků z pozorování, osvojování pojmů a znalostí cestou od smyslového poznávání reálných předmětů a jevů k pojmenování jejich vlastností, porovnávání, třídění, řazení, přiřazování atd., poznávání přírodních zákonitostí, živé i neživé přírody (4 základních přírodních elementů) prožitkovou formou (pozorování přirozených jevů, slovní popis pozorování, pokusy a experimenty a vyvozování závěrů, hledání souvislostí); tematické výlety a průzkumné výpravy do okolí, praktické činnosti (vaření, péče o prostředí, rostliny, zvířata, práce na zahradě), výtvarné činnosti (použití přírodnin, zobrazování přírody, zobrazování zážitků a dojmů), pohybové, hudební a dramatické činnosti (hry zobrazující pozorované či zkoumané předměty a jevy, kreativní verbální či neverbální znázornění dojmů, tematické písně, říkadla s artikulačními a řečovými cvičeními), kooperativní činnosti podporující spolupráci a společné řešení problémů; v souvislosti s ročním obdobím doplněno prací s kalendářem – čas v přírodě (pomůcky, kreativní výtvarné, pohybové či dramatické ztvárnění), práce s tematickými či souvisejícími Montessori pomůckami, zohlednění tématu v přípravě pomůcek ve všech oblastech Montessori pedagogiky (příprava tematických pomůcek v praktickém životě, smyslové výchově, matematice, jazyce, kosmické výchově), pracovní listy pro opakování získaných znalostí, tematické grafomotorické listy; zohlednění tématu v receptivních a produktivních jazykových činnostech (četba tematických pohádek a příběhů, bajky, příběhy s estetickým a morálním obsahem, poslech tematických pohádek, písní, říkadel a následně vlastní přednes, recitace, zpěv, sledování tematických audio-vizuálních příběhů – Chaloupka na vršku)

- **podzim: plody podzimu, listy a barvy, element vzduch** – jak se příroda na podzim mění, poznávání podzimního ovoce, obilnin, lesních plodů, stromů a listů, barev, kdo všechno podzimní plody potřebuje a jí, jak je do jara uchováme (pozorování, výlety, praktické činnosti, smyslové hry a smyslové poznávání, kognitivní činnosti, různé druhy kreativního vyjádření); praktické činnosti (vaření, pečení, proces od zrna k chlebu, konzervace ovoce a zeleniny), výtvarné činnosti (s využitím míchání barev, tvorba s listy a plody); pokusy na téma vzduch / vítr (důkazy existence vzduchu, foukání, výroba větrníků, draků); související pomůcky z praktického života (přesýpání, přesývání, přenášení plodů kleštičkami, třídění pinzetou, mletí zrn), smyslové výchovy (pomůcky pro rozvoj jednotlivých smyslů – hmat, čich, sluch, zrak, třídění a pojmenování barev, třídění a pojmenování tvarů, poznávání rozměrů), matematiky (tematické pomůcky – počítání s plody), jazyka (sestavování tvarů písmen z plodů, psaní do krupice, sluchová analýza, tematické karty pro vizuální čtení) a kosmické výchovy (botanická komoda s listy, puzzle strom, tematické předměty a karty k přiřazování a pojmenování)
- **zima: příroda odpočívá, rostliny, živočichové a lidé v zimě, element voda** – zamykání lesa, zimní úkryty hmyzu, odlet ptáků a přezimující ptáci, spící a bdící savci, jak můžeme pomáhat zvířatům v zimě, stopy zvířat ve sněhu, lidé v zimě - zimní oblékání, otužování, zimní radovánky a sporty (pozorování, výlety, praktické činnosti, smyslové hry a smyslové poznávání, kognitivní činnosti, různé druhy kreativního vyjádření); praktické činnosti (příprava zahrady na zimu, stavba domečků pro hmyz, výroba krmítka, krmení zvířat v zimě a zdobení stromku pro zvířata, odlévání stop zvířat); pohybové činnosti (spontánní hry ve sněhu, stavby ze sněhu – iglů, sněhuláci, zimní sportování); pokusy s vodou, sněhem a ledem (přelévání, odměřování, zkoumání vlastností skupenství, kapátka a zkumavky, plave / neplave, barvení vody, ledu, sněhu,...); zima v jiných částech světa (Antarktida, Afrika); související pomůcky z praktického života (aktivity s vodou, zapínací rámy), smyslové výchovy (pomůcky pro rozlišování teploty), matematiky (odměřování a vážení s číselným vyjádřením), jazyka (psaní do krupice, hmatová písmena, obkreslování písmen podle vzoru, vizuální čtení) a kosmické výchovy (puzzle hmyz, ptáci, savci, zoologická komoda pro třídění živočichů, tematické předměty a karty k přiřazování a pojmenování – zvířata, skupenství vody, krabice ke kontinentům)
- **jaro: probouzení přírody, růst a zrození, element země** – odemykání lesa, jarní květiny (druhy, části těla, fáze růstu – od semínka k rostlině), pučení stromů (od pupenu k listu, od poupěte k plodu), probouzení hmyzu, návrat ptáků, mláďata, jak a kde zvířata žijí, čím se živí, čím jsou užitečná, třídění do skupin (bezobratlí – hmyz, pavoukovci, obratlovci – ryby, obojživelníci, plazi, ptáci, savci), druhy u nás, části těla, vývoj (pozorování v blízkém okolí - zahrada, les, louka, rybník, čištění lesa, výlet na farmu, praktické činnosti, smyslové hry a smyslové poznávání, kognitivní činnosti, různé druhy kreativního vyjádření); příprava a realizace oslavy prvního jarního dne a oslavy Velikonoc (vynášení Morany, velikonoční dílny); praktické činnosti (klíčení fazolek, setí a sázení na zahradě, péče o zvířata, vaření z vlastní zahrady a z produktů domácích zvířat, tvoříme herbář), dramatické a pohybové činnosti (růst rostlin, zvířata); výtvarné činnosti (tvorba z přírodnin, práce s modelínou a keramickou hlinou); hudební a hudebně pohybové činnosti (návuk recitace, zpěvu a zpěvu s taneční dramatizací na společné oslavy); smyslové poznávání různých druhů zeminy a hornin a pokusy se zemí (vážení, struktura, model mraveniště, žížala ve sklenici, růst rostlin z různých typů zeminy, kamínků, písku,...); související pomůcky z praktického života (přesýpání a třídění semen, péče o rostliny, zvířata), smyslové výchovy (pomůcky pro poznávání barev, tvarů a rozměrů), matematiky (vážení, poměřování velikostí, měření růstu, počítání s rostlinami a zvířaty s číselným vyjádřením), jazyka (vizuální čtení, psaní do krupice, skládání slov z pohyblivé abecedy) a kosmické výchovy (puzzle klíčení semene, strom, list, květ, vývoj rostlin, hmyz, ptáci, savci, botanická komoda s listy, zoologická komoda pro třídění živočichů, vývoj živočichů, tematické předměty a karty k přiřazování a pojmenování – nerosty, rostliny, zvířata)

- **léto: letní radovánky, element oheň** – příroda v létě, působení Slunce, chystáme se na prázdniny - letní oblečení, letní radovánky a sporty, péče o tělo v létě, kam kdo pojede a co tam může vidět (opakování poznatků z tématu Moje místo, připomenutí místního prostředí, přírody, lidí, sportů, umění, zdraví); pokusy s ohněm (co hoří a co ne, jak chrání a ničí, jak ho uhasit, požární bezpečnost); letní sportování (míčové hry, švihadla, kuličky, pískoviště,...); výlety za uměním, divadlo ve školce, kreativní workshopy ve školce (tanec, hudba, rytmika, dramatizace); příprava a realizace oslavy na závěr školního roku (přednes, recitace, zpěv, dramatizace, prezentace kroužků, výstava výtvarné tvorby); práce s různými pomůckami (průřezové opakování známých pomůcek, upevnění zkušeností a poznatků)
- **ekologie a ochrana přírody** – co vše potřebují živí tvorové k životu, poznávání závislosti všeho živého a neživého prožitkovou formou (pokusy dokazující, že rostliny potřebují světlo, vodu, vzduch, Sluneční hra vyjadřující vztah Slunce - rostliny - býložravci - masožravci - člověk), příběh o vykáceném lese a společné zasadění stromu, příběh o smetišti a třídění odpadu, kdo všechno potřebuje vodu (rostliny, vodní živočichové, všichni ostatní), hledání vody v přírodě (od pramene po oceán, déšť / sníh / rosa / mlha,...), šetříme vodou (pokus znázorňující koloběh vody na Zemi, jak málo je pitné vody); příprava a realizace oslavy Dne Země

Charakteristika:

Tematický blok, vhodný pro rozdělení do několika užších celků navazujících na proměny ročních období, zaměřený na pozorování a poznávání nejbližšího okolí, živé i neživé přírody a také lidské činnosti na ní závislé a směřující k vytváření základního chápání vztahů v přírodě, závislosti všeho živého i neživého na sobě navzájem a k vedení dětí k ochraně prostředí, ve kterém žijeme. Hlavním smyslem je učit děti vnímat a pozorovat své okolí, přírodní prostředí a jeho proměny, osvojit si základní poznatky o přírodě, rostlinách a živočiších, a vést děti k uvědomování si návaznosti, souvislostí a důsledků pozorovaných jevů a k ocenění užitku i krásy darů přírody.

Hlavní cíle:

1. Dítě a jeho tělo – uvědomění si vlastního těla (hry na téma, jak na nás působí počasí, pokusy s působením přírodních elementů), rozvoj pohybových schopností a fyzické a psychické zdatnosti (pohybové hry, průzkumné výpravy a výlety), rozvoj hrubé a jemné motoriky a osvojení si věku přiměřených praktických dovedností (praktické činnosti a práce, používání praktických dovedností při pokusech), rozvoj a užívání všech smyslů (smyslové poznávání a hry), vytváření zdravých životních návyků a postojů (péče o sebe i prostředí)
2. Dítě a jeho psychika – a) Jazyk a řeč: rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních i produktivních (nové pojmy, naslouchání s porozuměním, vlastní vyprávění, přednes, recitace, zpěv, dramatizace), rozvoj komunikativních dovedností (sdílení poznatků a prožitků), rozvoj poznatků předcházejících čtení a psaní a rozvoj zájmu o psanou formu jazyka (vizuální čtení, tematické karty s obrázky a slovy, pracovní listy, grafomotorické listy), rozvoj dalších forem sdělení (tematické výtvarné, hudební, dramatické a pohybové činnosti), b) Poznávací schopnosti a myšlenkové operace: posilování přirozených poznávacích citů (záměrné pozorování a pojmenování vlastností předmětů, jevů, prožitků), rozvoj tvořivosti – řešení problémů (řešení a formulace závěrů z pokusů, vlastní nápady dětí na péči o prostředí a ochranu přírody) i tvořivé sebevyjádření, rozvoj paměti a pozornosti, rozvoj, zpřesňování a kultivace smyslového vnímání (smyslové poznávání a hry), u starších dětí podpora přechodu od konkrétně názorného myšlení ke slovně logickému (od pozorování konkrétních předmětů a jevů k abstrakci pojmů a souvislostí, pozorování či pokusy a jejich pojmové vyjádření a hledání analogií) a osvojení si elementárních poznatků o znakových systémech (abeceda, číslice, další grafické

symboly), c) Sebepojetí, city, vůle: rozvoj dovedností umožňujících získané dojmy a prožitky vyjádřit, rozvoj a kultivace mravního a estetického vnímání (podpora uvědomování si souvislostí vztahů v přírodě, vnímání estetiky i vlastní estetické činnosti)

3. Dítě a ten druhý – rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností verbálních i neverbálních, rozvoj kooperativních dovedností (společné poznávací a tvořivé aktivity), osvojení elementárních poznatků, schopností a dovedností pro navazování a rozvíjení vztahů (společná práce na projektech), vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, přizpůsobivosti, respektu ke všemu živému i neživému kolem nás)
1. Dítě a společnost – poznávání pravidel společenského soužití a rozvoj schopnosti žít ve společnosti ostatních lidí (spolupracovat, spolupodílet se), osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije, vytváření povědomí o společenských morálních hodnotách, rozvoj základních kulturně-společenských postojů a vytváření základů aktivních postojů ke světu a k životu (pomáháme přírodě, zvířatům, sobě navzájem)
4. Dítě a svět – vytváření elementárního povědomí o přírodním prostředí a vytváření pozitivního vztahu k němu, pochopení, že lidská činnost může prostředí chránit, ale i poškozovat, rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách, vytváření povědomí o sounáležitosti s živou i neživou přírodou, osvojování si poznatků a dovedností potřebných k vykonávání jednoduchých činností v péči o okolí

4. Autoevaluační systém (vlastní hodnocení školy)

Pro evaluaci výsledků vzdělávání dětí používáme evaluační tabulky pro jednotlivé oblasti pedagogiky Montessori tak, jak jsou uvedeny v popisu konkrétního vzdělávacího obsahu ŠVP. V ostatních oblastech naší práce používáme slovní rozbory, porady, hospitace, konzultace.

Evaluační tabulky k hodnocení výsledků vzdělávání dětí, vypracované ke každé vzdělávací oblasti pedagogiky Montessori, vyplňují a vyhodnocují průběžně třídní učitelé pro každé jednotlivé dítě. Hodnocení nabízených tematických projektů probíhá ústně, případně poznámkami do osobních příprav pedagogů a sběrem materiálu a informací.

V rámci vnitřního hodnocení průběžně sledujeme zejména následující oblasti:

OBLASTI EVALUACE	PROSTŘEDKY	ČASOVÝ PLÁN	ODPOVĚDNOST
Vzdělávací program školy Plnění vzdělávacího programu, cíle, záměry	Ped. porady, pozorování, konzultace, hospitace Pedagogická rada	Průběžně 1 x ročně (dokument ŠVP)	Pedagogové Ředitel, pedagogové
Podmínky vzdělávání Věcné (materiální) podmínky Životospráva, psychosociální podmínky a organizace vzdělávání Personální zajištění a řízení Spoluúčast rodičů, spolupráce	Ped. porady, pozorování, konzultace, hospitace Pedagogická rada	Průběžně 1 x ročně (SWOT analýza)	Pedagogové Ředitel, pedagogové, příp. další personál
Průběh vzdělávání Východiska k další práci: • plnění cílů vzdělávání • úroveň připravenosti práce učitelky • formy a metody práce • interakce a komunikace	Pozorování Konzultace, rozhovory Ped. porady	Průběžně Průběžně Průběžně dle potřeby	Pedagogové Pedagogové Pedagogové

Metody a formy práce:

- individuální práce s dítětem
- znalost senzitivních fází
- pozorování dětí
- podpora týmové práce
- eliminace frontálního učení
- respektování svobody volby

Prostředky k dosažení cíle:

1. dbát na polaritu pozornosti, respektovat individuální tempo osvojování nových poznatků
2. nepředkládat hotové informace a vědomosti, ale nechat děti myslet
3. nabízet nové podněty v souladu se senzitivními fázemi konkrétního dítěte
4. učit děti vyjadřovat vlastní názor, ale též naslouchat druhým
5. používat prožitkové formy učení (vlastní zkušenosti, pokusy, vycházky,...)
6. využívat projektové formy učení na základě zájmu dětí
7. dbát na komunikaci a spolupráci s rodiči

5.2 Další cíle rozvoje – personální oblast

Cíl: Prioritou školy je zaměstnávat plně kvalifikované pedagogy se znalostí pedagogiky Dr. Marie Montessori, případně je podporovat v dodatečné kvalifikaci, nejsou-li plně kvalifikováni při nástupu. Ve vzájemných vztazích všech pracovníků vytvářet atmosféru klidu, spolupráce, tolerance. Uplatňovat demokratické a kooperativní metody vedení.

Prostředky k dosažení cíle:

1. podporovat formální vzdělávání pedagogických pracovníků i neformální vzdělávání a samostudium
2. podporovat komunikaci a výměnu informací na pracovišti
3. společně promýšlet potřeby školy, koncepci rozvoje, vzdělávací program a obsah, projekty, oblasti a cíle sebehodnocení
4. prostřednictvím společných neformálních akcí rozvíjet kolegiální a přátelské vztahy
5. vést pracovníky k sebehodnocení
6. podporovat osobnostní růst pracovníků

5.3 Další cíle rozvoje – materiální podmínky

Cíl: Vytvářet plně vybavené, podnětné a krásné prostředí pro rozvoj dětí.

Prostředky k dosažení cíle:

1. průběžně obnovovat pomůcky a vybavení a herní prvky na zahradě MŠ
2. rozšířit vybavení MŠ další výpočetní technikou

5.4 Další cíle rozvoje – komunikace s veřejností

Cíl: Seznamovat rodiče, širokou veřejnost i instituce s pedagogikou Dr. Marie Montessori.

Prostředky k dosažení cíle:

1. škola otevřená rodičům i dalším zájemcům (akce pro rodiče i veřejnost, návštěvní dny)
2. hry pro rodiče s dětmi k seznámení s Montessori pedagogikou
3. prožitkové semináře či přednášky na výchovná témata
4. spolupráce s vhodnými médii

Školní vzdělávací program MŠ Vrbičky a koncepce rozvoje školy je a dále bude průběžně rozvíjena, upravována a doplňována na základě vnitřního i vnějšího hodnocení školy.